

Исфандиёр
Гулчехра Маткаримова
Абдуқаюм Йўлдошев

УҚУБАТ

(Адашганлар қисмати)

Киноқисса

Бош маслаҳатчи: Алишер Шарафутдинов,
Ўзбекистон Республикаси
Бош прокурори ўринбосари,
республикада хизмат
кўрсатган юрист

Тошкент-2009

* * *

Намозшом палла.

Шаҳар.

Ҳашаматли тўйхонанинг кириш эшиги ёнидаги зинада ва майдончада яхши кийинган юзга яқин аёл-эркак меҳмонлар йўлга илҳақ кўз тикиб туришибди.

Бир томондан зар чопон кийган муסיқачилар зўр бериб карнай-сурнай чалишмоқда. Лунжи шишиб кетган карнайчи карнайини қўл билан ушламасдан осмонга қараб чалиб маҳоратини намойиш қилмоқда.

Олисдан машиналарнинг узлуксиз ва қаттиқ сигнали эшитилади. Ресторан ёнида турганлар ҳаяжонланиб-безовталаниб қолишади.

Йўлда машиналар қарвони кўзга ташланади. Олдинда қора рангли узун “Лимузин”, унинг ортида худди шундай рангдаги еттита “Мерседес” ва бошқа хориж машиналари. “Лимузин”ни қувиб ўтган “Мерседес” машинаси ойнасидан ярим гавдасини чиқариб олган йигит келин-куёв ўтирган машинани видеога олмоқда.

Маҳалла ва “дом”ларнинг асосан хотин-халаж ва болалари кўчага чиқиб олиб машиналар қарвонини ҳайрат ва ҳавас билан билан кузатишмоқда.

Сал тепаликда жойлашган, одамлар кўзидан панароқдаги уй девори ёнида дўппи кийган йигирма икки-йигирма уч ёшлардаги Акмал бежирим сумкачасини елкасига ташлаб олган ўн саккиз ёшлар чамасидаги Ҳулкар исмли қиз билан турибди. Ҳулкар машиналар қарвонини энтиқиб кузатмоқда.

– Кўрдингизми? Мана энди кўрдингизми? – дейди Ҳулкар ҳаяжонланиб. – Мана энди ўз кўзларингиз билан кўрдингизми?.

– Нимани? – ҳайрон бўлиб сўрайди Акмал.

– Шикарний тўй қанақа бўлишини! – дейди ҳамон ҳаяжони босилмаган Ҳулкар. Сўнг бармоқларини бир-бир букиб санай бошлайди: – Ўзингиз қаранг: тўй еттинчи числода бўлаяпти, еттита иномарка хизматда, эшитишимча еттита энг зўр артист бирровга чақирилган эмиш... Энди энг зўрини айтайми?

– Айтинг, – дейди Акмал.

– Энг зўри шуки, – дейди тантана билан Ҳулкар, – бувижониси келин бўлаётган севиқли неварасига атаб етти хонали дача совға қилибди.

Нафаси ичига тушиб кетган Акмал бир муддат анграйиб қолади. Кейин бир амаллаб тетик гапиришга уринади:

– Яхшиям бугун еттинчи. Агар йигирманчи число бўлганида нима қиларди келинчакнинг бечора бувижониси...

Ҳулкар кулиб юборади:

– Э, афанди, бечора деманг! Бунақалар учун ўттизинчи бўлмайдими? Эллигинчи бўлмайдими? Ноу проблем! – Ҳулқар бирдан жиддий тортади. – Акмал ака, ҳазил ҳазил билан-у, лекин дугоналарим олдида мени уялтириб қўйманг. Ҳўпми?

– Ҳа, – дейди бўшашиб қолган Акмал. – Тўй – тўйдаё бўлсин дейсиз-да.

– Именно! – дейди Ҳулқар. – Қаранг, нима, бошқалардан кам жойим борми! Майибманми? Пучуқманми? Худога шукр, тўрт мучам бут. Раз шундай экан, тўйим ҳам бошқа дугоналаримдан кам бўлмаслиги керак. Майли, ортиқча бўлсин демайман. Лекин кам ҳам бўлмасин. Тўғрими, Акмал ака?

Жиддий тортиб қолган Акмал унсиз бош ирғайди.

Ҳулқар маънос тортиб қолиб, йиғламсирайди:

– Эҳ, агар адамлар бўлганларидами! Пулни қоғоз ўрнида кўрмасдилар-а! Дунё деганларини оёқларим остига тўкиб ташлардилар... Бунақа тўйлар чикора эди улар учун!

Акмал қизни юпатади:

– Қўйинг, Ҳулқархон. Насиб қилса...

Ҳулқар қувониб кулимсирайди ва эрқаланиб йигитнинг пинжигга тикилади:

– Уялтириб қўймайсиз-а, Акмал ака?

Акмал бош ирғайди:

– Худо хоҳласа, уялиб қолмайсиз.

Ҳулқар баттар эрқаланиб, йигитнинг елкасига бош қўяди:

– Ўзимнинг жўмард акажонгинамдан!.. Бир тўй қилайлик, бир тўй қилайлик, кейин маза қилиб эслаб юрамиз!

“Лимузин” оҳиста майдонга келиб тўхтади. Ҳайдовчи ёнида ўтирган куёвжўра тезликда машинадан тушиб, орқанги эшикни очиб туради. Аввал куёв тушади. Сўнг у келинчакни қўлидан тутиб туширади.

Шовқин-сурон авжга чиқади.

Келин-куёв куёвжўралар ва келиндугоналар ҳамроҳлигида қизил гиламча поёндоз этиб тўшалган, гуллар сочилган зиналардан оҳиста кўтарилиб ресторан ичкарасига киришади. Уларнинг орқасидан меҳмонлар ва мезбонлар эргашишади. “Тўйлар муборак!” қўшиғи янграйди.

Ҳашаматли безатилган улкан ресторан. Шифтдаги қандилларда, ён деворларда турфа ранг шарлар. Тўрда келин-куёв учун махсус жой ажратилган...

* * *

Терговчи кабинети.

Терговчи Акбарали Олимов асабий тарзда бир даста фотосуратларни диққат билан кўздан кечирмоқда.

Унинг қаршисида калта соқолли журналист, ёзувчи Маҳмуд Умаров ўтирибди. Унинг ҳам кўлида бир даста фотосурат.

– Увол-а, увол! – дейди Маҳмуд Умаров оғир сўлиш олиб, хўрсинаркан. – Келин бўлиб тушиб, бир уйни обод қиладиган сулув-сулув қизлар.

– Буларнинг орасида бир уйни обод қилишга қаноат қилмай, бошқа жойларниям обод қилишга астойдил отланганлари бор, – дейди терговчи ғазаб билан.

– Ҳа, – дейди Умаров. – Бир ёзувчимиз айтганидай, хўрозқанд хорижники бўлса, ётиб олиб сўришга ишқибозлар де.

– Ҳм, – деб қўяди Олимов.

Умаров кўлидаги бир суратга диққат билан разм солади ва афсус билан дейди:

– Бу ахир... ҳали гўдак-ку... она сути оғзидан кетмаган. Қара.

– Қани? – Олимов журналист кўрсатган фотосуратга кўз ташлайди. – Ҳа, тахминан ўн уч-ўн тўрт ёшларда. Бунақанги қизчаларга Қозоғистонда ё Украинада янги исм ўйлаб топишади, ўн еттига тўлган деган паспорт беришади. Кейин... олиб чиқиб кетишади. Олинган маълумотларга қараганда, у ёқларда бунақа ёшдагиларнинг бозори чакқон экан.

Журналист жаҳл билан ўрнидан туриб кетади ва хонада уёқдан-буёққа бориб келаркан:

– Палидлар! – дейди ғазаб билан.

– Яқинда битта шунақасини бир амаллаб қайтариб олиб келгандик. Уч йил юриб-юриб, битта қора танли бола орттириб келибди. Ўзининг айтишига қараганда, шунча уринсаям бола тушиб қолмабди. Ҳатто бечора етмиш килолик қопларниям кўтарган. Умри билан берган экан-да. Хуллас, табиийки туғруқхонада боланинг онаси деган жойига сохта паспортдаги исм-шариф ёзилган. Энди, соқол, ўзинг тасаввур қилиб кўр: ҳақиқий исм-шарифиники-ку, бир амаллаб тиклаб олар. Аммо қоровойини қандай қилиб ўзининг номига ўтказишни билмай гаранг бўлиб юрибди. Бунинг устига одамларнинг гап-сўзи. Хуллас, эшитишимча, қайтиб кетмоқчи ҳам эмиш...

– Ситуация, – деб қўяди Умаров.

Улар суратларни кўришда давом этишади.

Суратлардан бош кўтарган журналист терговчининг столи устида турган чиройли қиз фотопортретини кўлига олади ва сўраб қолади:

– Айтгандай, Камола кўринмай қолдимми?

– Юрибди, – дейди суратлардан кўз узмаётган терговчи.

– Тўй яқин эди шекилли, а, ўртоқ, – дейди журналист.

Олимов ноаниқ ғўлдираб қўяди.

Ҳайрон бўлган Умаров портретни жойига қўяди ва ўртоғига диққат билан қарайди:

– Ҳа, гапиргинг ҳам келмайди. Жа Лайли-Мажнун эдиларинг-ку. Бу йил академияни битирди, яқинда тўй деяётгандинг. Ё ораларингдан ола мушук ўтиб қолдимми?

– Менга кара, – дейди терговчи сал асабийлашиб, – ё жим ўтир, ё кет. Ишлашга халақит бераяпсан.

– Но-но, – деб қўяди баттар хайрон бўлган журналист. – Менинг ёзувчилик хиссиётим бу ерда қандайдир гап борлигини айтаяпти.

Терговчи қўлидаги охирги суратни кўриб бўлгач, уни ҳам стол устига ташлайди ва ҳорғин тарзда креслосига суянади.

– Айтгандай, – дейди журналист. – Эртага китобимнинг тақдимот маросимга келасан-а.

– Бусиз иложи йўқ... – дея қўлларини кенг ёяди терговчи. – Сен одам савдоси ҳақида китоб ёзасан-у, мен тақдимотингга бормайманми...

Шу пайт қатор турган телефонлардан бири жириглайди.

Олимов шошиб трубкани кўтариб:

– Эштаман! – дейди. Сўнг, бир лаҳзалик сукутдан кейин трубка микрофонини кафти билан ёпади ва Умаровга ўтиришга ишора қиларкан, шивирлайди: – Интерпол.

Умаров шошиб стуллардан бирига ўтиради.

* * *

Интерпол марказий бюросининг иш кабинетларидан бири. Масъул ходим Азим Нуриев телефонда гаплашмоқда.

– Ҳозиргина оператив хабар олдик. “Мама” шу ерда.

* * *

Олимовнинг кабинети.

– Маълумот аниқми? – деб сўрайди Олимов.

* * *

Нуриевнинг кабинети.

– Аниқ, – дейди Нуриев. – Неварасини узатаяпти экан. Жиноят оламининг қаймоғи йиғилган бўлса керак ўзиям. Бир-иккита наҳанг ҳам тўримизга илиниб қолиши мумкин. Ололасизми?

* * *

Олимовнинг кабинети.

– Албатта, – дейди Олимов. – Жон деб! Ҳозироқ тергов-тезкор гуруҳини йиғаман!

* * *

Нуриевнинг кабинети.

– Яхши, – дейди Нуриев. – Ўттиз дақиқадан кейин йўлга тушамиз.

* * *

Олимовнинг кабинети.

– Хўп, – дейди Олимов ва трубкани қўяди.

– Тинчликми? – дейди Умаров.

– Омина Асилова ўз оёғи билан келиб қолибди, – дейди шоша-пиша қоғозларни йиғиштираётган Олимов.

– Наҳотки? – ҳайрон бўлади Умаров.

– Тўйга бирровга келганга ўхшайди, – дейди Олимов. – Шошилиш керак. Сен боравер, соқол. Эртага кўнғироқлашамиз. Сени нима қизиқтириб қолса, ҳаммасини бафуржа айтиб бераман.

– Нега энди бораверарканман, Акбарали? – дейди Умаров хафа бўлиб. – Нима, мен шундай операцияда шахсан иштирок этиш имкониятини кўлдан чиқарадиган аҳмоққа ўхшайманми?

– Менга қара, Маҳмуд, – дейди Олимов. – Хафа бўлмагин-у, лекин очиғини айтсам, сен ҳозир шундай хавfli операцияда иштирок этишга ҳаракат қилаётган аҳмоққа ўхшаяпсан.

– Бу билан мени кўрkitолмайсан, – дейди Умаров. – Кейин мен ўзим кўрмаган, билмаган нарсамни ёзадиган одам эмаслигимни ҳам яхши биласан. Қўй, баҳслашиб ўтирмайлик, яхшиси менгаям битта бронжилет буюртма қил. Менинг журналистлик ҳиссиётим шов-шувли мақола ёзишимдан хабар бериб турибди.

– Менга ўзини керак эмас жойдаям ўтга-чўққа уриб юрган марҳум қаҳрамонлар керак эмас, – дейди Олимов кескин тарзда. – Яна ўтган сафаргидай диктофонингни кўтариб олдинга ўтиб оладиган бўлсанг, билиб кўй, аяб ўтирмайман, ўзим шартта оёғингдан отиб ташлайман.

Умаров кўл силтайди:

– Бир бўлиб қолди-да, ўртоқ. Бошқа такрорланмайди.

– Лекин энг орқада юрасан. Иккита аскарни сенинг ўзингга бириктириб кўяман. Тўйхонагаям ҳамма иш битгандан кейин кирасан! Келишдикми? – дейди Олимов.

– Келишдик, – дейди Умаров.

– Кетдик унда! – дейди Олимов.

Икковлон шошиб хонадан чиқиб кетишади.

* * *

Тун.
Тошкент.
Прокуратура бинотидаги чироқлар билан ёритилган майдонча.
Терговчи билан журналист машиналар томон илдам кетишмоқда.
Шу пайт уларнинг йўлидан эллик беш ёшлардаги, рўмол ўраган, аммо сочлари тўзғиб кетганлиги кўриниб турган, тинмай йўталаётган аёл чиқади.

– Латофат опа, бу сизми? – дейди Олимов ҳайрон бўлиб.
Аёл кўзларида ёш билан билан ёлвориб унга мурожаат қилади:

– Топилдими? Ўх-хў! Ўх-хў! Топилдими Ноилам? Топилдими кўзимнинг қароғи, а? Ўх-хў!.. Топилдими?

Олимов аста аёлнинг елкасидан қучади:

– Топамиз, албатта топамиз, – дейди меҳрибонлик билан.

Шу пайт Латофат хола чиққан тарафдан уларга яқинлашган олтмиш ёшлардаги, мўйловли Норбой тоға таъна оҳангида дейди:

– Бу ваъдани уч йилдан бери эшитавериб чарчадик, ука. Мана, охири холангнинг эси кирар-чиқар бўлиб қолди, қишин-ёзин кўчада сарғайиб туравериб ўпкасини шамоллатиб қўйди.

Олимов ўзига жовдираб қараб турган Латофат холадан кўзларини олиб қочаркан:

– Излаяпмиз, излаяпмиз, – дейди.

Норбой тоға асабийроқ тарзда жеркиб беради:

– Менга қара, ука, одам игна эмаски, ғарам ичида йўқолиб кетса. Тўққизинчи синфни битирган қизни куппа-кундуз куни машинага босиб олиб кетишса-я! Нима деган гап бу ахир?! Инсоф борми ўзи сенларда?! Масъулият борми ўзи сенларда? Давлат сенларни нега ўқитган? Шу халқнинг болаларини ҳимоя қил, йўқолиб қолса топиб бер деб ўқитмаганми?

– Норбой ака! – дейди Олимов. – Излаяпмиз. Кечагина яна бир группасини қайтариб қолдик. Улардан иккитаси ўн тўрт-ўн беш ёшида ўғирлаб кетилган экан. Қизингизни ҳам бутун кучларни ишга солган ҳолда излаяпмиз. Худо хоҳласа...

– Бу аҳволда яна эллик йил излайсанлар, – норози бўлиб тўнғиллайди Норбой тоға. – Биз гўримиздан ўсиб чиққанимизда ҳам излаётган бўласанлар.

– Норбой ака! – дейди Олимов тоқатсизланиб.

– Лекин билиб қўй, ука! – дейди Норбой тоға тажанглик билан. – Агар тополмасаларинг, билиб қўй, икки дунё қўлим ёқангда бўлади, ҳа! Чунки излаётганларнинг бошлиғи сен экансан!.. Билиб қўй, сенинг иш-пишингни, мансабингни, обрўйингни қизимнинг бир тола сочига алмаштирмайман, ука! Бир тола сочига...

Норбой тоға хўнграб йиғлаб юборади.

Эрига аланг-жаланг қараб турган Латофат хола тўсатдан изиллаб йиғлайди ва Олимовни маҳкам кучиб оларкан, хирқираб, кўз ёшлари аралаш хитоб қилади:

– Қизалоғим топилдими? Ўҳ-хў! Ўҳ-хў!.. Мен билардим, билардим топилишини, билардим... Ўҳ-хў...

Кўз ёшларини шоша-пиша артган Норбой тоға жон ҳолатда рафикасини қучиб, Олимовдан ажратади ва нарига судрайди.

Латофат хола энди хурсанд бўлиб кулганча эрига мурожаат қилмоқда:

– Йиғламанг, дадаси, йиғламанг. Ўҳ-хў!.. Ундан кўра бу йигитга суюнчи беринг, дадаси, катта суюнчи беринг! Қўчқор атанг! Ўҳ-хў! Ўҳ-хў!.. Қизалоғимизни топиб бергани учун! Ноилажонимизни топиб бергани учун!.. Ўҳ-хў...

Олимов қуйи лабини тишлаганча бир муддат жойида серрайиб туриб қолади.

Умаров машиналар томон юради.

Бирдан шахд билан машиналар турган томон отилган Олимов ғазаб билан пичирлаб сўкинади:

– Э, ўша Оминаларининг!..

* * *

Тўйхона.

Улкан залда тўй давом этапти.

Тўкин дастурхон.

Ўртадаги каттагина экранда шу тўй манзаралари намойиш этилиб турилибди.

Ўртада раққоса рақс тушмоқда. Таниқли қўшиқчилардан бири ашула айтмоқда.

Қистир-қистирлар долларларда.

* * *

Тўйхонанинг алоҳида бўлмаси.

Чеккароқда катта экранли телевизор. Унда ҳам тўй маназараси.

Ўртадаги столга безалган тўкин дастурхон ёнида ёши олтмишлардан ошган, аммо ҳамон ёшлигидаги ҳусн-тароватини йўқотмаган Омина Асилова виқор билан ўтирибди. У телевизор экранидан кўз узмаяпти.

* * *

Тун.

Ҳовли.

Акмал ўз хонасида. У мук тушиб олганча дафтар саҳифасига бир нималарни қайта-қайта ёзиб, митти калькуляторда ҳисобламоқда. Гоҳида ғўнғиллаб овоз ҳам чиқаради:

– “Лимузин” соатига юздан бўлса... Пишириклар ўзимиздан бўлса... Ароқ билан напиткалар ҳам... Шунда агар ресторан арендаси бир яримга тушса... Ҳаммаси бўлиб... Вой-бўй!.. — деб юборади оғир “уф” тортган Акмал асабий тарзда. – Агар бутун ойлигимни емай-ичмай, бир тийининиям ишлатмай йиғсам, олтмиш йиллардан кейин Ҳулкар айтганчалик бўлмасаям, сал бундайроқ тўй қила олар эканман... Э шунақа тўйни ўйлаб топган одамнинг падарига минг лаънат!

Акмал дафтар саҳифасидаги рақамларга қарайди ва ваҳима билан бошини маҳкам чангаллаб олади. Сўнг жаҳл билан дафтарни бурчакка улоқтириб юборади-да, чирокни ўчирасола ўринга ётиб олади.

Тун зулмати чўкади.

* * *

Ёпиқ бино.

Махсус қисм қўшинлари ҳарбий либосларини, ўқдан ҳимоя қилувчи мосламаларини, юз ниқобларини ошиғич тарзда кийишмоқда.

Офицер кийимидаги бир ўрта ёшлардаги киши ҳеч кимга сездирмасдан чеккароққа ўтади ва қўл телефонидаги бир тугмачани босгач, телефонни қулоғига яқин олиб кели пичирлайди:

– Атас! Максимум бир соат...

Сўнг офицер илдам бориб кийинаётганлар сафига қўшилади.

* * *

Тўй давом этмоқда.

Бошловчи тантанали тарзда эълон қилади:

– Дикқат! Дикқат! Хонимлар ва жаноблар! Мана, ниҳоят икки ёш бахт оқшомининг кульминацион нуқтасига ҳам етиб келдик. Яъни Омина опамнинг ўзлари икки ёшни табриклайдилар!

Бирдан тўйхонага жимлик чўқади.

Меҳмонлар атрофга аланглаб, Омина Асиловани қидира бошлайдилар.

Қўр тўкиб ўтирган, юзида чандиғи бор олтмиш беш ёшлардаги бакувват меҳмон ёнидаги шеригига маънодор тарзда аста бош ирғаб қўяди ва хириллаган овозда:

– Ўзлари... – деб қўяди.

Шу пайт тўйхонадаги катта экранда Омина Асилованинг сиймоси пайдо бўлади.

– Азизларим, – дейди Асилова табассум билан. – Менинг азизларим, кадрдонларим! Вақт ажратиб, камтарин тўйимизга ташриф буюргангиниз учун ҳаммангизга катта раҳмат.

* * *

Тўйхонанинг алоҳида бўлмаси.

Видеокамерага қараб жиддий тарзда гапираётган Омина Асилова.

– ...Жондан ширин неварам Моҳидил. Мен сенинг турмуш ўртоғинг Рашиджон билан бахтли-саодатли бўлишингни истайман. Илойим ҳеч қачон юзларингдан табассум аримасин. Узоқ умр кўриб, бахтли яшанглар... Бу шафқатсиз ҳаётда ўз ўрниларингни топиб яшанглар...

* * *

Тўйхона.

Экранда Омина Асилова гапирмоқда.

– ...Ҳаммангизга раҳмат, азизларим!

Гулдурас қарсақлар янграйди.

Бошловчи тўлқинланиб эълон қилади:

– Бундай ажойиб, самимий, ҳар бири ноёб гавҳарга тенг қалб сўзларидан кейин биз навбатни севимли шоиримизга берамиз! Марҳамат!

Бошловчи ёнига ҳар томонга эгилган кўйи таъзим қилганча шоир чиқиб келади.

* * *

Тўйхонанинг алоҳида бўлмаси.

Омина Асилова яна виқорли ва жиддий киёфада экранга тикилиб ўтирибди.

Шу пайт кўзойнакли, каттароқ ёшдаги, тепакал ёрдамчиси Кабилов аста унинг ёнига яқинлашади ва қулоғига ниманидир шивирлайди.

Омина Асилова норози кайфиятда ғудранади:

– Тўйниям захар қилишади булар! – Сўнг сўрайди: – Қанча вақтимиз бор.

– Максимум бир соат, – дея жавоб беради Кабилов.

– Бу пайт ичида биз Канада чегарасига бўлмасаям, Чимкентга етиб оламиз, – истехзо билан гапиради Асилова. Сўнг буюради: – Йиғиштир ашқол-дашқолингни... Кетдик.

Асилова шошилмасдан ўрнидан туради.

* * *

Тўйхонанинг орқа эшиги.

Эшик ёнига қора рангли “жип” келиб тўхтади.

Унинг эшиги очилади.

Машинага Омина Асилова чиқади.

Эшик ёпилади.

Кабилов ҳайдовчи ёнида ўтирган ҳайдовчи йигитга буюради:

– Қозоғистонга!

“Жип”нинг олдида ва орқасида биттадан машина бор.

Машиналар қарвони йўлга тушади.

* * *

Тўйхона.

Тўй яқунланай деб қолган.

Тўйхона атрофини қуролланган махсус қисм аскарлари ўраб олишади.

Тўйхонага терговчи Акбарали Олимов бошчилигидаги тергов-тезкор гуруҳи аъзолари, Интерпол ходими Азим Нуриев, ниқобдаги аскарлар бостириб киришади. Уларнинг сафида қўлида митти видеокамера тутиб олган журналист Маҳмуд Умаров ҳам бор.

Фонограммада қўшиқ айтаётган қўшиқчи бу манзарани кўриб оғзини очганча қолаверади. Аммо қўшиқ янграйверади. Меҳмонларнинг бир қисми хайрон бўлиб ўринларидан туриб кетишади.

Ниҳоят қўшиқ тўхтади.

Стол атрофида ўтирган меҳмонларга диққат билан қараб кетаётган Азим Нуриев ўзига кўзлари тушиши билан дарҳол пастга қараб олишга интилаётган иккита басавлат киши қаршисида тўхтади ва:

– Ўҳ-ҳў, биз излаб юрган таниш чехралардан-ку! – дейди. Сўнг ортида турган аскарларга ишора қилади: – Олиб чиқинг.

Икки қуролланган, ниқобли аскар икки меҳмон ёнида пайдо бўлади.

Фуқаро кийимидаги тезкор-тергов гуруҳи ходимлари диққат билан меҳмонларни кўздан кечиришмоқда, улардан бир нечтаси жангчилар ҳамроҳлигида алоҳида “VIP-зал” ва бошқа бўлмаларга бирма-бир кириб чиқишмоқда.

Нуриевнинг ёнига басавлат бир маст киши чайқалиб яқинлашади.

– Мени танийсанларми, мен Асадуллаев бўламан, – дейди у. – Марҳамат қилиб, аввал узр сўраб, кейин бир туёқларингни шиқиллатиб қолинглар-чи. Ё керакли жойга қўнғироқ қилайми? – У чўнтагидан қўл телефонини чиқаради. – Лекин унда погонларинг юлиниб, думларинг тугилиши аниқ. Гарантия бераман!

Ақбарали Олимов ранги оқариб, кўзлари олайиб кетган семиз бошловчи ёнига боради ва унинг қўлидаги микрофонни олади.

– Ассалому алайкум, – дейди терговчи. – Тўйлар муборак. Ёшлар бахтли бўлишсин. Афсуски икки-уч дақиқа вақтингизни олишга мажбурмиз. Хизматчилик. Хуллас, одам савдосида, наркотик моддалар олди-сотдисиди, уюшган жиноий гуруҳ ташкил этишда айбланаётган, халқаро қидирувдаги бир... аёлни олиб кетиш учун келдик. Гап ким ҳақида кетаётганлигини тушунган бўлсаларингиз керак.

Олимовнинг ёнига қирқ беш ёшлардаги бир жувон яқинлашади.

– Тўйни бузишга ким сизларга ҳуқуқ берди? – дейди у йиғламсираб. – Мусулмонмисизлар ўзи? Ўзбекмисизлар?

– Кечирасиз, опа, сиз ким бўласиз? – дейди Олимов.

– Мен келиннинг онаси Райҳон Асилова бўламан, – дейди жувон. – Агар сиз тухматга қолган онамни назарда тутаётган бўлсангиз, у киши ўн йилдан бери чет элда яшаётганлигини ҳам билсангиз керак.

– Буни биламиз, – дейди Олимов. – Лекин у кишининг бугун шу ерга келганлигини ҳам биламиз.

– Сиз ҳам тухматчиларга шерик бўлманг! – дейди Райҳон. – Агар қўлингиз шунчалар узун бўлса, ўша ёқларга бориб қилинг бунақанги қилиқларингизни. Лекин уч-тўртта ғаламиснинг иғвоси билан қизимнинг тўйини бузишларингга йўл қўймайман. Ҳаққингиз йўқ!

Уларнинг ёнига чопон кийган эллик беш ёшлардаги Бадриддин амаки яқинлашади.

– Соат ҳам ўн бирдан ошиб қолибди, жиян, – дейди у Райҳонга мурожаат қилиб. – Агар рухсат этсанг, тўйни ёпсак.

Райҳон қўл силтайди:

– Майли. Бу ёғи энди барибир совуган ошдай...

Нуриев гарангсиб турган Олимовнинг ёнига келади ва:

– Борми? – деб сўрайди.

Олимов бош чайқайди.

– Бўшашма! – дейди Нуримов паст овозда. – Яқинларини, меҳмонларини сўроқ қилинглар. Бири бўлмаса бошқаси ёрилиб қолар.

– Уриниб кўрамиз, – дейди Олимов.

* * *

Тўйхонанинг алоҳида бўлмаси.

Акбарали Олимов асабий тарзда сўроқ ўтказмоқда.

– Сиз менга мусулмончиликни, ўзбекчиликни пеш қиласиз, – дейди у Райҳонга. – Лекин анави шоҳона дастурхон, қўша-қўша ховлилар, машиналар, кулоқ-бўйинларингиздаги олтин-бриллиантлар кимларнингдир топталган номуси, қулларча меҳнати, қолаверса ҳаёти эвазига келаётганлигини бошқалар билмаса ҳам сиз жуда яхши билсангиз керак.

– Бунинг бари онамга қилинган тухмат! – дейди Райҳон қатъият билан. – Қайси ишнинг айбдорини тополмаган бўлсаларинг, барини онамга ёпиштиргансизлар! Аслида онам ҳақиқий тадбиркор. Қўлида пул ўйнаётган тадбиркорнинг эса душманлари кўп бўлади. Нима, улар шу ерда, тўйда йўқ эди деб ўйлайсизми? Қанчаси ҳасаддан, аламдан ёрилай деб бизга ўлим тилаб турганлиги, қўйиб беришса қорнимизни ёриб, қонимизни ичишлари аниқ. Шунинг учун бунақанги тухматларга ишонмайман. Уялмайсизларми бир бечора хотиннинг бошига шунча мағзава ағдаришга? Ўзи йўқ деб энди, кўчада бировни бўғизлаб кетишса ҳам онамни гуноҳкор қилавераркансизларда?! Ахир онам қачонгача емаган сомса учун пул тўлаб юради?

– Буларнинг ҳаммаси исботини топган факт ва далиллар! – дейди терговчи жаҳл билан. – Шунинг учун сичқон-мушук ўйнамайлик-да, очиғига кўчайлик. Онангиз бугун тўйга келган, шундайми?

– Қайтариб айтаман, онам келин-куёвни табриклаб, ўша ёқдан бир диск юборган экан. Меҳмонларга шуни қўйиб бердик, – дейди Райҳон.

– Буни эшитдим, – дейди терговчи телевизор тугмачасини босаркан. Экранда келин-куёвни табриклайётган Омина Асилова кўринади. – Лекин бу чехрани қаранг... Юз ифодасини... Онангизнинг шу ерда ўтирганлиги шундоққина кўриниб турибди-ку. Бунинг учун психолог бўлиш ҳам шарт эмас.

– Техника асрида яшаяпмиз, – деб қўяди Райҳон. – Масофа нисбий тушунчага айланган. Мен хоҳласам ҳозир Америкадаги дугонам билан ҳам компьютер орқали юзма-юз гаплашишим мумкин.

– Буни биламан, – дейди қовоғи тушиб кетган Олимов.

– Кетсам майлими? – дейди Райҳон. – Қизим бечора гўшангага ҳам бормасдан, ташқарида титраб-қалтираб мени кутиб ўтирибди. Гўё мени қамаб қўйишадигандай.

– Узоққа кетмайсизми? – деб сўрайди терговчи.

– Йўқ, – дейди Райҳон. – Ёшларга кичкинагина бир ховлича совға қилгандик. Куёв аллақачон ўша ерда.

Олимов истехзоли кулимсирайди:

– Кичкинагина бўлса майли, боринг.

Райҳон чиқаётиб ўгирилади:

– Ҳали кўрасиз, бир кун келиб онамга тухмат қилаётганларнинг ўзлари шармандаи шармисор бўлиб қолишади. Сиз билан ана ўшанда гаплашамиз.

Олимов елка қисиб кўяди.

Райҳон чиқиб кетади.

* * *

Тун.

Кичкинагина ним ёруғ хона.

Столда шам хира ёниб турибди.

Майкачан, елкаларига, билақларига турли татуировкалар чизилган бақувват эркак – Писка лақабли камокдан чиққан жиноятчи ўтирибди. Унинг юзи кўринмайди. Қоронғиликда кимдир сассиз юриб келади ва столга каттагина бир конвертни кўяди. Эркак конвертни очади. Евролар дастаси.

– Шу оқшом... – деган хириллаган овоз эшитилади.

Майкачан эркак бош ирғаб кўяди.

Пул олиб келган одам унга диққат билан қарайди. Шунда унинг ўзининг юзи кўринади. Бу тўйда иштирок этган, юзида чандиғи бор меҳмон.

Чандиқли одам ортга бурилади ва сассиз юриб хонадан чиқиб кетади.

* * *

Олимов кейинги хонага киради. У ерда терговчи Шомуродов шоирдан у-бу нарсаларни сўрамоқда.

– Ахир кимдир атайлабдан бориб чақиргандир сизни бу тўйга! – дейди жиғибийрони чиқиб терговчи. – Ўзингиздан ўзингиз бу ерда осмондан тушгандай пайдо бўлиб қолмагандирсиз.

– Тўппа-тўғри, акажон! – дейди жиккакина шоир эҳтиром билан қўл қовуштираркан. – Кимдир тўйга айтди, лекин эсимда йўқ.

– Унда қандай қилиб бу ерга келиб қолганлигингиз ҳам эсингизда йўқдир, – дейди Олимов.

– Ўлай агар эсимда йўқ, акажон! – дейди шоир жон ҳолатда. – Кечадан буён тарангман. Бир пайт қарасам тўйда ўтирибман.

– Хўп, шунақа ҳам дейлик, – дейди Шомуродов. – Лекин сиз “Омина опамларга” деб шеър ўқидингиз, у киши ҳақида дoston ёзаётганингизни эълон қилдингиз. Демак, олдиндан тайёрланиб келгансиз, шундайми? Балки кўришгандирсиз ҳам?

– Э, мен вообше олдиндан тайёрланиб-пайёрланиб ўтирмайман, акажон – дейди шоир. – Мен бу соҳада профессионалман. Уч-тўртта дежурний шеърим бор. Шуларга тўй эгасининг исмини кўяман-да, шартта ўқийман-ташлайман.

– Лекин... – баттар ҳайрон қолади Олимов. – Сиз шеърингизни келин-куёвга эмас, айнан Омина опангизга атаб ўқигансиз-ку.

– Э, карасам, сўзга чиққанларнинг ҳаммаси қандайдир Омина опани оғизларидан бол томиб мақтаб ётишибди, акажон. Шунга... кўпдан қолмай деб... – дейди шоир.

Шомуродов пулт тугмачасини босади.

Экранда жўшиб шеър ўқиётган шоир:

– Сиз осмонсиз, бағрингизда дур ва жавохир,

Сиз уммонсиз, мангуликка дахлдор, доир...

– Кўрдингизми, кўрдингизми, акажон?! – дейди шоир бирдан жўшиб кетиб. – Мен дарров ойликка яшайдиган одам бундай тўй қилолмаслигини билганману, аслини олганда шеърим билан Омина опани боплаганман!

– Қанақасига? – анграйиб қолади Шомуродов. – Мана, осмонсиз, денгизсиз деб мақтаб турибсиз-ку!

– Э, шундай истиоралар билан боплаганман-да опани! – дейди шоир гердайиб. – Яъни осмон дегани аслида совук, бўм-бўш, тартибсиз ҳаракатли ва зим-зиё бир макон. Мен опани мана шундай ўлик осмонга қиёс қилганман, акажон. Боплаганман!

Шомуродов кулиб юборади:

– Унда денгизга ўхшатганда қандай боплагансиз?

Шоир пинак бузмайди:

– Мен опани қуриб бораётган Орол денгизига ўхшатганман. Боплаганман, акажон, боплаганман!

– Демак, опа ҳақида бошқа ҳеч нарса билмайсиз, – деб сўрайди энсаси қотган Олимов.

– Кўрмаганман ҳам, эшитмаганман ҳам, билмаганман ҳам... – дея бидирлаб кетади шоир навбати билан кўзларини, қулоқларини ва оғзини беркитаркан.

– Боринг, – дейди ҳафсаласи пир бўлган Шомуродов.

Шоир пилдираб юриб хонадан чиқиб кетади.

Шомуродов Олимовга қараб елка қисиб қўяди.

– Бўшашма, – дейди Олимов унга. – Буниси бўлмаса бошқасидан тайинли бир гап чиқиб қолар... Қани, мен бошқалардан ҳам бир хабар олайчи...

Олимов хонадан чиқади ва кейинги хонага киради. Бу ерда бошқа бир терговчи бошқа бир меҳмонни сўроқ қилмоқда. Олимов бош ирғаб, кўз ишораси билан “Бирон янгилик борми?” деб сўрайди, бунга жавобан терговчи ҳорғин бош чайқайди.

Олимов кейинги хонага йўл олади.

* * *

Тун.

Тўйхона ёнидаги ёритилган майдон.

Енгил машиналар, ҳарбийларнинг катта машинаси қаторлашиб турибди.

Махмуд Умаров бир чеккада диктофонига нималарнидир паст овозда гапирмоқда.

Ҳорғин киёфали терговчи Олимов хизмат машинаси томон яқинлашади. Умаров унга пешвоз чиқади.

– Шундай қилиб, дўстим, – дейди Умаров, – “Мама Роза”ни тутиш бўйича операция кераксиз шовқин-сурону самарасиз хотима билан якун топди. Интерполнинг иккита наҳангни тутганини ҳисобга олмаганда, албатта. Репортажимизни шундай якунлаймизми?

Олимов беҳафсала қўл силтайди:

– Шунақага ўхшайди.

Олимовнинг қўл телефони жиринглаб қолади.

– Лаббай, – дейди терговчи телефонни қулоғига тутиб ва бирдан хавотир, ваҳима билан сўрайди: – Ростданми? Нега... нега ундай қилибди?.. Хўп, тез милиция, “тез ёрдам” чақиринг.

– Тинчликми? – дейди журналист хавотирга тушиб.

– Рашид деганлари ўзини осиб қўйибди, – дейди Олимов.

– Қайси Рашид? – сўрайди Умаров.

– Бугунги куёвтўра. Омина Асилованинг неvara куёви, – тушунтирган бўлади бир нарсаларни зўр бериб ўйлаётган Олимов.

– Йўғ-э? – хайратга тушади Умаров.

– Мен ҳозир... – дея Олимов машина томон чопади.

Умаров ҳамон ишлаб турган диктофонга гапиради:

– Ҳали бу репортажимизга нукта қўйишга эрта шекилли. – Шундай дея у Олимов ортидан югуради.

* * *

Кундуз.

Каттагина бир хона.

Унда ўн чоғли йигитлар тўпланишган.

Тўрда, эман стол ортида ишга ёлловчи Алимардон исмли қирк ёшлардаги эркак ўтирибди. Унинг бўйнида энли тилла занжир, бармоғида тилла узук, катта соат тақиб олган.

— Ишлаганда кулдай ишлаш керак, яшаганда шоҳдай яшаш керак! – дейди у. – Мен у ёқда шоҳга ўхшаб яшадим! У ёқларда пул шундайгина экиб қўйилган, фақат уни териб оладиган мард керак!

— У ерда нима иш қиламиз ўзи? — деб сўрайди ўтирган йигитлардан бири.

– Ҳар хил. Бировлар ресторанда официант бўлади, бировлар фабрика ё заводда, ё қурилишда ишлайди, – дейди Алимардон.

— Ойлигини қанча дедингиз? — эҳтиром билан сўрайди Акмал.

— Ўртача бир ярим минг, — киприк қоқмай жавоб қайтаради Алимардон. – “Кўк”идан!

Йигитларнинг хитоблари эшитилади:

— Зўр экан!..

— Бир ярим минг-а!...

— Бу бизнинг пулга биласанми қанча бўлади! Эҳ-ҳе...

— Хуллас, — Алимардон соатига қарайди, — ҳозир вақтим зикроқ. Яна бир группа талабгорлар кутиб турибди. Менга аниқ борадиганлар рўйхати керак. Бугун фамилиясини ёздириб қўйиб, эртага “йўлга пул тополмадим” деб баҳона қиладиганлар менга керак эмас.

Даврон исмли кўзойнакли йигит ўрнидан сакраб туради:

— Мен бораман. Йигит бошига уч марта омад куши кўнади, дейишади. Кўрқиб-писиб ўтирсам, қушнинг учиб кетиши аниқ. Ўйчи ўйига етгунча таваккалчи тўйига етибди. Яна бир марта қисқароқ қилиб тушунтириб беринг.

— Хўп, қисқаси бундай бўлади. — Алимардон ён дафтарчасини очади. — Қайтараман: боришни хоҳлаганлар менга паспортини, икки минг доллар взнос пули беради. Мен бу пулга самолётга билет оламан. Қолган пул фирманинг ҳисоб рақамига қўйилади. Аввал Москвагача борилади, у ерда сизларни фирмамизнинг вакили кутиб туради. Кейин ўша ернинг ўзида сизларни ишга тақсимлашади.

— Кейин-чи? — деб сўрайди Даврон.

— Кейин ишлайверасизлар. Ойликларинг конвертда берилади. Хоҳлаганларга пластик карточка очилади.

— Уйга-чи, уйга юбориб турсак бўладими? — деб сўрайди бир йигит ҳовлиқиб.

Алимардон хижжалаб тушунтиришга ўтади:

— Бўлади. Айтдим-ку, “Вестерн Юнион” билан ўзим ойига уйга беш юз-олти юз юбориб турганман деб. Менга қаранглар. Мен бировни мажбурлаётганим йўқ. Шусиз ҳам желяющийлар тикилиб ётибди. — Алимардон хиргойи қилади: — “Сен бўлмасанг бошқаси...”

— Мен бораман дедим-ку! — дея Даврон бир қадам олдинга чиқади.

— Хўп. Яна ким? — деб сўрайди Алимардон.

Яна олти йигит олдинга чиқади. Булардан бири Акмал.

— Мен бир нарсани билмоқчийдим, — дейди Акмал. — Тахминан олти-етти ойлардан кейин уйга қайтсам бўладими?

— Албатта, — дейди Алимардон. — Лекин бунча тез?

— Шу... тоғамнинг йилини ўтказишгандан кейин... тўйим бўлиб қолиши мумкин, — дейди уялинқираб Акмал.

Алимардон ёйилиб илжаяди:

— Ҳа, гап бу ёқда денг, куёвтўра. Асло хавотир олманг. Ташкиллаштирамиз. Керак бўлса тўйга арзирли тўёна ҳам қиламиз.

— Раҳмат, — дейди хурсанд бўлиб кетган Акмал.

Алимардон:

— Худо хоҳласа якшанба куни йўлга тушамиз.

— Бунча тез? — дейди Даврон.

— Ишлагандан кейин тез-тез ишлаш керак, — дейди Алимардон. — Бўпти, мен кетдим.

Алимардон тез-тез юриб чиқиб кетади.

Акмал унинг ортидан оғзининг таноби қочган ҳолда қараб қолади.

Хонада Акмал билан Даврон қолади. Қолган йигитлар шошиб чиқиб кетишади.

– Сен икки минг долларни қаердан оласан? – деб сўрайди кўзойнакли йигит Акмалдан.

– Қишлоғимизда биттаси одамларга қарз бериб туради, процентга, – дейди у.

– Ишқилиб, бирон нимани гаровга қўйдирмайдими? – сўрайди Даврон.

– Эшитишимча, гаровга машина ё уйни қўйдираркан, – дейди бирдан жиддий тортиб қолган Акмал. – Лекин на илож. Бой қариндошим бўлмаса. Ўшанга ялиниб бораман-да энди.

– Бизда ҳам битта шунақанги аблах судхўр бор, – дейди Даврон. – Лақаби “Қори Ишқамба”. Процентининг процентигача суғуриб олади, аблах. Қани, менам бир бориб кўрай-чи.

Икковлон хонадан чиқиб кетишади.

* * *

Тун.

Келин-куёвга ҳадя қилинган улкан қасрмонанд ҳовли.

Улкан биллур қандилли хоналардан бирида мархув куёвни ерга ётқизиб кўйишган.

Юзида ваҳима, кўрқув акс этган одамлар ўзаро шивирлаб гаплашишмоқда. Қўриқчилар тош каби қотишган.

Шу пайт қаср ёнига катта тезликда келиб тўхтаган машина кескин тормоз бериб тўхтади.

Дарвоза очилади ва келинлик либосидаги Моҳидил отилиб киради.

У:

– Рашид ака! – дея бўзлаганча ўзини шу томонга уради.

Аёллар пиқиллаб йиғлаб юборишади.

Келин мархум куёвга яқинлашган маҳал қирқ беш ёшлардаги, бақувват жувон Хумора опа уни маҳкам кучоғига олади.

– Моҳидил... – ўкраб йиғлаб юборади жувон.

Келинчак жон-жаҳди билан куёв томон интилади.

– Рашид ака! – дея бақиради.

– Ўзингни бос, Моҳидил, – дейди Хумора опа. – Энди уни қайтаролмайсан.

Бир четда ғазаб билан тасбеҳ ўгириб турган оқ рўмолли кампир – Ҳожи она ғазаб билан гапиради:

– Худонинг анавиларгаям, – шундай дея Ҳожи она четда турган милиционерга ишора қилади, – атагани бордир...

Хумора опага икки-учта аёл кўмакка келишади.

Улар келинчакни деярли кўтариб қўшни хоналардан бирига олиб киришади.

Ҳамон зўр бериб йиғлаётган, ортга, марҳум куёв томон талпинаётган Моҳидилни Хумора опа уришиб беради:

– Ўзингни бос, деяпман! Унутдингми, бувинг нима дерди: “Оғзинг тўла қон бўлса ҳам душманингнинг олдида тупурма!”. Бўлди! Ўзингни қўлга ол. Хурсанд қилма уларни!

– Ахир, хола... – бўзлаб йиғлайди Моҳидил.

– Бўлди, деяпман, – келинчакни уришиб беради Хумора опа. – Бор, бетингни ювиб ол, қара, ҳаммаёғингга бўёқ чаплашиб кетади.

Шундай дея хола келинчакни ваннахонага киритиб юборади. Сўнг, хотиржам тарзда ортга қайтракан, ногоҳ ванна эшигининг ичкаридан “чирқ” этказиб қулфланганини эшитиб қолади ва ўгириласола жон ҳалпида бориб эшикни итаради.

Эшик ичкаридан бекитилган.

Хумора опа эшикни тақиллатади:

– Моҳидил... Моҳидилжон... Оч эшикни, жоним... Санга муҳим бир гапим бор...

Аммо ичкаридан сас чиқмайди.

Хумора опа жон-жаҳди билан қулоғини эшикка босади.

Ичкаридан ингараганга ўхшаш товуш эшитилади.

Ваҳимага тушган Хумора опа хона ўртасида серрайиб турган аёлларга қараб қичқириб юборади:

– Тез! Чақиринглар!

Кимни чақириш кераклигини тушунмаган аёллар гарангсиб қолишади.

Хумора опа шартта ўзини бир неча қадам орқага олади ва жон-жаҳди билан келиб ўзини эшикка уради.

Эшик қўпорилиб тушади. Хумора опа эшик билан бирга ичкарига кулайди.

Кенг-мўл ваннахонада, парда ортида келинчак Моҳидил чўзилиб ётибди. Унинг билагидан қон фаввора бўлиб отилмоқда.

– Врачни чақиринглар! – деб бақирганча Хумора опа келинчакнинг билагини маҳкам чангаллайди...

Ҳожи она дод солиб бўзлайди:

– Мусулмонлар! Ўлдиришди! Сўйишди... Дод ёмонларнинг дастидан! Яхшига кун борми ўзи бу замонда?..

* * *

Самолёт салони.

Курсида хотиржам ўтириб кетаётган Омина Асилова ёнига тепакал ёрдамчи Кабиров яқинлашади ва энгашиб, жуда паст овозда нималардир дейди.

Бирдан ранги ўчиб кетган Омина Асилова оғир-оғир нафас олганча ўзи ўтирган курси тутқичини маҳкам чангаллайди, инграб юборади:

– Рашиджон...

Сўнг бир амаллаб ўзини тутиб олган Омина Асилова ёрдамчиси Кабировга буюради:

– Қизим билан уланг. Кейин ҳамма одамларимизни оёққа турғазинг. Бизга тегишли кимки бор – ҳаммасини яхшилаб бир силталаб, кўзларини мошдек очиб қўйинглар. Биз бу еб тўймасларнинг киссасини маишат учун, бўкканча еб-ичиб, қусиғига беланиб юрсин учун деб қаппайтириб қўймаётганимизни яхшилаб тушуниб олишсин. Зудликда бу ишнинг бошида турганларни ҳам, унинг ижрочиларини ҳам аниқлашсин. Ўзимга топширишсин. Акс ҳолда... акс ҳолда нима бўлишини ҳам яхшилаб тушунтириб қўйинглар. Айниқса анави ифлос бор эди-ку...

– Аждаровми? – сўрайди Кабиров. – Ҳарам талаб қилган. Дачасида олтига аёл билан...

– Ўшани қаттиқроқ сиқувга олинглар, – дейди Омина Асилова. – Ўзни уёқ-буёққа ташлагудай бўлса видеозапислар зудликда керакли идораларга юборилишини эслатиб қўйинглар. Хотинларнинг бутининг орасида ётавермасдан қилсин ҳаракатини! Оқласин олганларини!

– Хўп бўлади, – дейди Кабиров.

– Куёвнинг қотилини топганга... олдимга тириклайин олиб келганга... беш юз минг доллар ваъда қилинг, – дейди Асилова.

Кабиров ғимирлаб қолиб дейди:

– Бирданига жуда юқори баҳолаб...

– Сен овозингни ўчириб тур! – жеркиб беради уни Асилова. – Менга бу ишни ким қилганини билиш муҳим. Ҳар қалай, органдан келганлар қилмаганлиги аниқ. Қичийдиган жойни олдиндан қашиб қўйиш керак. Ортиқча душманнинг бизга кераги йўқ. Беш юз минг учун эса онасини ҳам сотиб юборишга тайёрлар, бир-бирларининг кекирдагини ғажийдиганлар хамиша топилади!.. Бор! Айтганимни қил.

Кабиров:

– Хўп бўлади, – дея салондан чиқиб кетади.

Омина Асилова иллюминаторидан ташқарига, тубсиз зулматга термулиб қолади. Сўнг кўзлари жикқа ёшга тўлади, лаблари титраб кетади. Аёл алам билан пичирлайди:

– Ҳаёт шафқатсиз...

Зим-зиё тун бағрида самолёт учиб кетмоқда.

* * *

Кундуз.

Шаҳардаги маҳаллалардан бири.

Оддийгина уй.

Кичкинагина ҳовлидаги сўрида Хулкарнинг бемор онаси Солия хола оғир-оғир нафас олиб ўтирибди. Хулкар кичкинагина ошхонада куймаланиб

юрибди. Унинг 6-7 ёшлар чамасидаги синглиси Ҳурматой ҳовлида ўйнаб юрибди.

Шу пайт эшик тақиллайди.

Солия хола безовталаниб ошхона томонга қарайди.

– Эшик! – деб қичқиради Ҳурматой.

Олдига пешбанд тутган Ҳулкар ошхонадан илдам чиқиб келади ва бориб эшикни очади.

Остонада шу маҳаллада истиқомат қилувчи, эллик ёшлардаги, чўққи соқол қўйган, бошига оқ дўппи кийган Бадриддин амаки иккита салафан сумка кўтариб турибди.

– Ассалому алайкум, Бадриддин амаки, – дейди қувониб кетган Ҳулкар ўнг қўлини кўксига қўйиб.

– Ваалайкум ассалом, қизим, – дейди Бадриддин амаки.

– Кириг, марҳамат, ичкарига кириг, – дейди Ҳулкар эҳтиром билан йўл бўшатаркан.

– Қалай, холамлар яхшимилар, – дейди Бадриддин амаки ичкарига кираётиб.

– Раҳмат, анча яхшилар, – дейди Ҳулкар.

– Врач келдими? – деб сўрайди Бадриддин амаки.

– Ҳа, келди, – дейди Ҳулкар бош эгиб.

– Нима деди? – деб сўрайди Бадриддин амаки.

– Ё балнисага оборинглар, ё бўлмаса етти-саккиз хил доридан бериб туринглар деб бешта рецепт ёзиб кетди, – дейди хомуш тортиб қолган Ҳулкар.

Бадриддин амаки ўйланиб қолади, сўнг:

– Тушунарли, – дейди. – Дориларининг нархиям осмондир.

Ҳулкар маъюс бош эгади:

– Ҳм...

– Хафа бўлма, бирон нима ўйлаб топармиз, – дейди Бадриддин амаки. Сўнг тўғри Солия хола ўтирган сўри томон юради ва салом беради: – Ассалому алайкум, холажон.

– Вой, Бадриддинжон, бу сизмисиз, – типирчилаб қолади Солия хола.

– Асло безовта бўлманг, – дейди Бадриддин ака илдам келиб. – Бемалол ўтираверинг. Мен бир дақиқага кирдим, холос.

Сўри чеккасидаги кўрпачага ўтириш олдидан Бадриддин амаки ёнига ўгирилиб, Ҳулкарга мурожаат қилади:

– Қизим, манавиларни олиб қўйинг, – дейди Бадриддин амаки иккита салафан сумкачани қизга тутиб.

Дув қизариб кетган Ҳулкар дейди:

– Амаки... Бизни жуда хижолатга қўяпсиз. Ўтган сафар ҳам...

– Ол, қизим, ол, – дейди Бадриддин амаки сумкачаларни тутиб. – Асло хижолат бўлма. Ахир неча йиллик маҳалладошмиз. Раҳматли Қодиржон билан яқин эдик. Кўп ёрдами тегган у кишининг бизга. Шундай кунларда бир-биримизга қарашмасак, бу дунёда нима қилиб юрибмиз.

– Раҳмат, – дейди Ҳулкар.

Бадриддин амаки сўри чеккасига ўтиради.

– Илоё умрингиздан барака топинг, – дея кўзларида ёш билан меҳмонни дуо қилади Солия хола. – Яхшиликларингиз биздан қайтмаса, худодан қайтсин.

Учовлон кафтларини юзларига сийпашади.

– Ўзингиз яхши бўлиб қолдингизми, холажон? – дейди Бадриддин амаки Солия холага мурожаат қилиб.

– Раҳмат, анча яхшиман, – дейди Солия хола. – Сизга ўхшаган яхши одамларнинг дуойи жонини қилиб ўтирибман.

– Худо хоҳласа ҳали кўрмагандай бўлиб кетасиз, – дейди Бадриддин амаки.

Ҳовлида ўйнаб юрган Ҳурматой чопқиллаб келиб меҳмонга салом беради:

– Ассалому алайкум.

– Вой асал қизим, новвот қизим! – хурсанд бўлиб кетади Бадриддин амаки ва чўнтагидан битта “чупа-чуп” конфети чиқаради: – Мана бу сизга, жоним қизим.

– Раҳмат, – дейди Ҳурматой.

Ҳулкар салафан сумкачаларни кўтарганча ошхона томон юради.

– Қизим, чой опке, – дейди Солия хола.

– Хўп бўлади, ойижон, – дейди Ҳулкар.

– Йўк, йўк, – дейди Бадриддин амаки. – Айтдим-ку, жуда шошиб турибман.

– Йўғ-э, уйдан қуруқ оғиз билан чиқасизми? – дейди Солия хола.

– Ҳали тузалиб кетганингиздан кейин бу уйларда бир йўла ўзингиз дамлаган ошдан еймиз деб юрибмиз-да, холажон, – дейди Бадриддин амаки.

Солия хола кўзларига ёш олади:

– Илоё, айтганингиз келсин.

– Насиб, холажон, насиб, – дейди Бадриддин амаки. – Сиз фақат яхши ният қилинг. Ниятинг – йўлдошинг, дейдилар. Худо ҳам яхши ният қилганга беради. Мана биз ҳам яхшиният қилгандик, охири жиянимнинг шарофати билан ўтган йили онамизни муборак ҳаж сафарига юборишга муваффақ бўлдик.

– Умрингиздан барака топинг, савобнинг тагида қолдингиз, – дейди Солия хола.

– Майли, мен борай, – дейди Бадриддин амаки. – Қани, холажон, фотиҳа қилинг.

– Сиздай меҳрибон одамларни етказганига шукр, – меҳмонни алқаб дуо қилади Солия хола. – Илоё фарзандларингизнинг роҳатини кўринг.

Меҳмонни кузатиш учун Ҳулкар ҳам чопқиллаб келади.

Ўрнидан туриб кетишга чоғланаётган маҳал Бадриддин амаки тўсатдан тўхтади ва дейди:

– Айтгандай. Кеча жияним телефон қилиб қолувди. Покистондаги элчихонамизга беш-олтита ошпаз қиз керак деяётганди. Ҳулқар, қизим, қўлингдан овқат қилиш келадими?

– Вой, қизимнинг қўли ширин, – дейди Солия хола қувонч билан. – Арзимаган масаллиқлардан шундай овқатлар тайёрлайдики...

– Ойижон, – дейди Ҳулқар, – элчихона учун дейишяпти, элчихона учун.

– Элчихона бўлса нима қипти? – ҳайрон бўлади Солия хола.

– Дипломатлар бизнинг уйда тайёрлаганга ўхшаш овқатларни ейишмайди, ахир, – тушунтиришга уринади Ҳулқар.

– Нима, уларинг одам эмасми, – хафа бўлади Солия хола. – Ош ейишмайдим, манти ейишмайдим, лағмон ейишмайдим...

Бадриддин амаки кулиб юборади:

– Гапингиз тўғри, холажон. Ҳар қандай элчихонанинг овқати ўзимизнинг паловхонтўранинг олдида ип эшолмай қолади. Лекин Ҳулқаройнинг гапи ҳам тўғри. Элчилар ноннинг устига икра суртиб ер эканларми-ей. Хуллас, шунақа алламбалолар. Жиянимнинг айтишига қараганда, бу ердан борган ошпаз қизлар аввал уч ой шогирд бўлиб ишларканлар. Яна денг шогирдлик пайтида ойига минг доллардан пул ҳам бериб туришаркан.

– Қанча дедингиз? – ҳайрат билан сўрайди оғзи очилиб қолган Ҳулқар.

– Ойига минг доллар деди, – дейди Бадриддин ака. – Бу ётоқ жойи ва овқат пулидан ташқари экан. Мустақил иш бошлаганларидан кейин ойлиги яна кўтариларкан. Лекин қанчага кўтарилишини аниқ айтмади.

– Мен... борсам-чи? – умид билан сўрайди Ҳулқар.

– У ёқларда ишлашни сен эпломассан, – дейди Солия хола. – Не-не қизлар бор тегирмонга тушса бутун чиқадиган.

– Нега энди? – дейди Бадриддин амаки. – Нима, Ҳулқарнинг бошқалардан кам жойи борми? Мана, худога шукр, жияним етти йилдан бери чет эл билан ишлайди. Керак пайти бориб-келиб туради, холос. Ўзидан, болаларидан орттириб бизга ойига бир-икки минг доллар юбориб туради.

– Зўр экан! – дейди Ҳулқар баттар ҳайратланиб.

– Айтгандай, – дейди Бадриддин амаки, – Райҳон мабодо яхши қизлар бўлса, элчихона бир ойлик маошини олдиндан тўлашга ҳам тайёр дегандай бўлганди.

– Буни қаранг-а! – ҳайрат билан хитоб қилади Ҳулқар.

– Сизлар ўзларингиз бир маслаҳатлашиб кўринглар, – дейди Бадриддин амаки. – Жияним эртага телефон қилиши керак. Балки аллақачон бу ердаги таниш-билишлари орқали ўзига керакли қизларни топиб бўлгандир. Ахир ҳозир ким кўп – чет элга бориб ишлайман, дейдиган қизлар кўп.

– Онам рози бўлсалар, мени бир айтиб кўрасизми, Бадриддин амаки?
– илтижо билан сўрайди Ҳулкар.

– Қизим, – дейди Бадриддин амаки. – Уйингга, онангга ёрдам бермоқчи бўлаётганлигингни тушуниб турибман. Лекин жиянимга бу масалада илтимос қилишим қийин-ов. Ҳар қалай, агар гаплашиб қўйган бўлса, бир қоракўзни ташлаб, ўрнига сени олиб кетиши керак. Бу осон эмасдир...

– Амаки... – кўзларида ёш билан илтижо қилади Ҳулкар.

– Ҳай, ҳай, – дейди Бадриддин амаки, – дарров кўз ёшингга зўр берма-да. Ҳали холам рози бўлаверсинлар-чи. Балки бир уриниб кўрармиз. Балки омадинг чошиб қолар. Лекин бу сафар кетмай қолсанг ҳам хафа бўлма, айтиб қўяман, келаси сафар яна бир уриниб кўрамиз... Майли, мен борай. Шошиб тургандим.

– Хайр, амаки, яхши боринг, – дея Ҳулкар меҳмонни эшикка қадар кузатиб қўяди.

Эшикни ёпган заҳоти Ҳулкар чопқиллаб онасининг ёнига келади.

– Ойижон!

Солия хола бош чайқайди:

– Яқинда тўйи бўладиган қизга чет элда нима бор, қизим? Эшитган кулққа яхшимас.

Ҳулкар онасини бағрига босади:

– Ойижон. Айтдим-ку, яқиндамас деб. Акмал акамнинг эллик бир ёшида тўсатдан қазо қилиб қолган тоғаларининг йили фақат ўн бир ойдан кейин бўларкан. Демак ўн бир ой уйда қариқиз бўлиб ўтиришим керакми? Лекин энг муҳими бу эмас, ойижон. Энг муҳими шуки, энг муҳими шуки, ўтган куни Акмал акам Россияга ишга кетдилар. Уларга ойига бир ярим минг доллардан ваъда қилишибди. Кўпи билан ўн ойда қайтаман, дедилар. Кейин данғиллама тўй қиламиз, дедилар. Тасаввур қилинг-а, у киши олиб келган пулга тўй қилсак, мен олиб келган пулга сизни яхшилаб даволатамиз, уйни ремонт қиламиз.

– Ҳали сенга атаб мебел ололганимиз йўқ, – деб юборади беихтиёр Солия хола. – Бунинг ўйласам кечалари уйқум қочиб кетади.

– Ҳа, ана! – дейди Ҳулкар. – Келишиб, мен ҳам бор-йўғи ўн ойга бориб келаман. Агар ойига мингдан олсам ҳам, эҳ-хе... Олдиндан берадиган минг долларига эса сизга керакли ҳамма дориларни сотиб олардик. Худонинг бизга атагани шу эмасми, ойижон?

Солия хола ўйланиб қолади:

– Четга бораман деган қизлар тикилиб ётган бўлса сени оладими-йўқми...

– Чиқмаган жондан умид, ойижон, – дейди Ҳулкар. – Бир уриниб кўрайлик-чи... Бунинг устига инглиз тилини билсам... Майлими? Майлими, ойижоним?

Жавоб ўрнига Солия хола қизини қучиб қўяди.

– Ўзимнинг ойижонимдан! – дея Хулкар юзини онасининг юзига босади.

Буларни кузатиб турган Хурматой билағонлик билан дейди:

– Чет элдан-чи, опажон, менга катта, ўзи гапирадиган, ўзи юрадиган кўғирчоқ олиб келасиз, хўпми? Бўйи мана бундай бўлсин!

Буни эшитган Хулкар кулиб юборади ва энди синглисини маҳкам кучоқлаб олади.

Солия хола кўз ёшларини артганча опа-сингилга меҳр билан тикилиб қоларкан:

– Бу дунёда Бадриддин амакиларингдай биз камбағалларни ўйлайдиган иймонли, инсофли, мўмин-мусулмон одамлар борлигига минг шукр, – дейди.

* * *

Прокуратура.

Иш кабинетларидан бири.

Терговчи, одам савдосига қарши кураш бўйича махсус тезкор-тергов гуруҳ раҳбари Акбарали Олимов хона четида тик турганча варақланадиган ватман қоғозидаги чизилган харитадаги турли чизикларга ва осилган фото суратларга қараб раҳбариятга маълумот бермоқда. Юмалоқ стол атрофида ўтирганлар ва юқорида, кабинет тўридаги креслода ўтирган раҳбар Олимовни диққат билан тинглашмоқда.

– ...Энди Асилова Омина бошқараётган уюшган жиноий гуруҳга келсак, – демоқда терговчи. – Ҳозирча бу гуруҳ тўғрисида қуйидагиларни аниқлашга муваффақ бўлдик. 1993 йилнинг апрель ойи. Асилова Омина Россияга ишлаш учун дея олиб кетаётган ўн иккита аёлнинг ҳар бирини учтадан қорадори солинган салафан пакетчадан ютишга мажбур этади. Йўлда иккита аёлнинг ошқозонидаги халтачалар ёрилиб кетади. Аммо Омина Асилова буни кўра-била туриб врач чақирмайди. Натижада аёллар вафот этади. Қолган ўнта аёлни эса Омина асилова Саратов шаҳри яқинидаги қишлоққа олиб бориб, ошқозонидаги қорадориларни олгач, ҳар бирини икки минг доллардан “оптом” сотиб юборади. – Олимов куйиб-пишиб гапираётган пайти экранда поезд вағонида кетаётган маҳали ошқозонидаги қорадори солинган пакетчаси ёрилиб кетиб, дўзах азобини бошидан ўтказаётган иккита аёл қиёфаси намоён бўлади. Уларнинг ёнида бир жувон қилт этмасдан, экранга орқа ўгирган кўйи деразадан ташқарига тикилиб турибди. – 1994 йилнинг май ойи. Омина Асилова вилоятлардан келган ўнта бақувват йигитни мардикор бозорида танлаб олади ва Қозоғистоннинг Жамбул шаҳрига олиб бориб, ҳар бирини минг доллардан сотиб юборади. У ердаги қурилишда кул каби ишлатилган бу йигитлардан биттаси вафот этади. Майитни олиш учун борган қариндошларидан эса кулдорлар “Биз уни сотиб олгандик. Ҳали қарзи бор эди” деб яна пул талаб қилишади. – Экранда қурилишда кул каби ишлаётган, яъни қурилиш

эгалари ит ушлаб, камчи кўтариб турган ҳолда ишлатаётган мардикорлар кўринади. Улар озиб-тўзиб кетишган. Аранг лой тўла икки пақирни кўтариб кетаётган йигитлардан бири йиқилиб тушади. – 1994 йилнинг июнь ойи. Омина Асилова икки минг доллар эвазига сотиб хоразмлик аёлнинг қорнида уч ойлик боласи бўлади. Қозоғистон чўлларидаги оғир меҳнат туфайли аёлнинг боласи тушиб қолади, ўзи эса ногиронга айланади. – Экранда қорни қаппайган ўзбек аёлининг туз қонида минг машаққат ила эгилиб ишлаётгани кўрсатилади. – Худди ўша йили Асилова бир ярим минг долларга Россияга сотиб юборган ўн етти яшар қизни бир бузуқи маньяк ўзининг шериклари бидан катта ўрмон ичидаги вагонда бир йил қамаб сақлайди, бир йил зўрлайди. Натижада бу қиз ақдан озиб қолади. – Экранда нима қоронғуликдаги вагон бурчагига тикилиб олган, ваҳима ва кўрқувдан кўзлари катта-катта очилиб кетган, нималарнидир илтижо қилаётган ўн етти яшар қиз. Унинг устига ваҳшиёна қиёфага кирган тўрт эркак бостириб бормоқда. – Булар ҳали ҳолваси. Фуқаро Асилова айнан 1994 йилдан кейин катта уюшган гуруҳ туза бошлайди. Энди Омина Асилова халқаро майдонга чиқади. Россия, Қозоғистон билан кифояланмасдан Дубайга, Покистонга, Туркияга қиз-жувонларни, йигитларни улгуржи сотишга ўтади. Эски касали кўзиб, Ҳиндистонга гўёки ишлашга юбораётган одамларни тилла қуймалар ютишга мажбур этади, у ёқдан қайтаётганларни эса ошқозонида бриллиант олиб келишга. – Экранда юмалоқ тилла қуймаси ютаётган ўзбек йигитлари. – Арабистонда нафақат дўкон, балки катта фоҳишахона ҳам очади. Ўша фоҳишахонада бўйсунмас қизларни жазолаш учун зиндондан фойдаланади. Зиндонда қиз-йигитларни қийнашнинг, азоблашнинг, хўрлашнинг минг бир усуллари ишлатилади. Ҳаттоки энг қайсар қурбонлар хайвонлар орасига ҳам ташланади. – Экранда ер қазиб ишланган ҳақиқий зиндонда мислсиз азобларга гирифторман бўлиб кетган қизнинг аянчли кўриниши. – Сўнг бу манзара видеога олинди, ўжарлик қилганларни бўйсундириш, синдириш воситаси сифатида асралади. Айрим маълумотларга қараганда, Асилова топган катта-катта пулларининг бир қисмини эса бу ерда айрим керакли одамларни сотиб олишга сарфлайди, тасарруфидаги фоҳишаларни ҳар ҳафта бир кун “шанбалик” қилишга, яъни ўша керакли одамлар қўйнида текинга ётиб келишга мажбур этади. – Экранда дипломатда доллар, олтин қуймаси олаётган, фоҳишаларни эркалаётган галстукли такқан амалдорлар қиёфаси. – Бу ифлосликларни имкон қадар яширин камерада суратга олдирди. Бунинг иложи бўлмаган ҳолларда уларнинг овозларини ёздиртириб олади. Хуллас, Асилова ҳар эҳтимолга қарши оддий участкавой милиционердан тортиб судьягача, прокурордан ҳокимга қадар сотиб олишга, тилини қисик қилиб қўйишга ҳаракат қилади. Бунга қисман муваффақ ҳам бўлган. Фикримизча, айнан шу сабабли Асилова устидан узок вақт жинойий иш очилмай юрган. Ниҳоят бизга аён бўлган фактлар – булар эса айсбергнинг юқори қисмигина эканлиги аниқ – бош прокурор столига қўйилганини эшитгандан кейингина Асилова дўппи тор келиб қолганлигини тушунадию, чет элда жон сақлаб

юришни маъкул кўради. Шундан кейин Асилова ўз фаолиятини жуда ҳам махфий тарзда олиб боришга ҳаракат қилмоқда. Мазкур уюшган жиноий гуруҳни тўла-тўқис фoш этиш учун кўлимиздан келган барча ишни қилмоқдамиз.

– Қўлингиздан келгани ўз оёғи билан тўйга келиб турган Асиловани қочириб юбориш бўлдимиди? – дейди тўрда ўтирган фуқаро кийимидаги киши жаҳл билан.

– Айбдорман, – дейди Акбарали Олимов. – Аниқладик, айланма йўллар билан чиқиб кетган. Кейин Қозоғистондан сохта фамилия билан учган.

– Айбдор эканлигингизни тан олганингизни яхши, – дейди раҳбар, – аммо энди бу айбни ювиш ҳам керак. Одамлар норози бўлишаяпти. Қачонгача уч-тўртта нокас, ҳаром пул қутуртирганлар кўнгилларига келган ишни қилиб юраверишади? Яхшилаб уларнинг танобини тортиб қўйиш керак. Токи шаҳар бедарвоза эмаслигини, фуқароларимиз ишончли ҳимояда эканликларини улар билиб-тушуниб олишсин! Операцияни давом эттиринглар!

– Хўп бўлади! – дейди Олимов.

* * *

Эрта тонг.

Қуюқ туман.

Россия шаҳарларидан биридаги темир йўл вокзали.

Ўзбекистондан келган, рюкзак, халта орқалаб олган ўнта йигитни – уларнинг орасида Акмал ҳам бор – маршрутли таксига ўхшаш машинага миндиришмоқда.

* * *

Прокуратура.

Терговчи Акбарали Олимовнинг иш кабинети.

Олимов ҳаяжон билан хонада уёқдан-буёққа бориб келмоқда. Ниҳоят у соатига қарайди ва компьютер ёнига яқинлашади.

Компьютер ишлаб турибди. Терговчи яна бир соатига қарайди ва компьютер клавиши тугмаларини босади.

Экран ёришади. Бир муддатлик ёниб-ўчишлардан сўнг унда йигирма ёшлардаги сулувгина қизнинг юзи кўринади. Бу Камола. У қулоғига наушник тақиб олган.

– Салом, – дейди томоғи қақраб кетган Олимов энтиқиб.

– Акбарали ака, – кўрсаткич бармоғини кўтариб пўписа қилади Камола. – Конспирация талабларини бузаяпсиз. Ҳали келишилган вақтга уч дақиқаю ўттиз етти сония бор.

– Сабрим чидамади, жоним, – иқрор бўлади Олимов. – Юрагим хаприқиб кетаверди. Қаердасиз?

– Бир отелнинг интернет залида, – дейди Камола.

– “Дум” йўқми? – сўрайди Олимов.

– Кўринмади, – дейди Камола. – Умуман бу ерда ҳар жойдан келган менга ўхшаш челнок аёллар анчагина. Мана, турли тилларда бақиршиб гаплашиб ётишибди.

Камола компьютери экрани тепасидаги митти камерани ён томонларга буради. Залнинг ойналар билан ажратилган кичик-кичик бўлмаларига ўрнатилган компьютерлар қошида бақир-чақир қилиб гаплашаётган турли миллатга мансуб аёллар кўринади.

– Юборган видеоматериалларингизни, фотосуратларингизни олдик. Яна нималарни аниқладингиз? – шошиб сўрайди терговчи.

– Маълумотлар ҳозирча унчалик кўп эмас, – дейди Камола шивирлаб.

– Видеоматериалларнинг бир қисми шаҳардаги хотин-қизлар камоқхонасидан олинган. Бир маҳаллий аёл билан танишиб қолдим. Унинг бир таниши ўша ерда ишларкан. Тахминимизча, камоқхонда Ўзбекистондан ноқонуний йўллар билан келган аёлларнинг катта-катта гуруҳлари сақланади. Ош-овқатлари етарли. Телевизор бор. Эргаш бир-иккита исловатхонага борган. Тасвирлар хира бўлсаям, ўзбек қизлари етарли эканлиги кўриниб тургандир. Эргаш уч-тўрттаси билан гаплашибди. Ўша, хамишаги тарих: катта пул тўланадиган ишга деб алдаб олиб келишган. Бу ерда уларни сотиб олганлар қизларнинг паспортларини тортиб олиб кўйишган-да, ўзларини исловатхонага ҳайдашган...

– Тушунарли, – дейди Олимов.

– Ўлим, ақлдан озиш ҳолатлари кўп, дейишмоқда. Бу ердаги баъзи мутаассиб эркаклар, очик айтишга мажбурман, Акбарали ака, қиз бола учун бир кечага ўн беш минг долларгача тўларкан. Мабодо қиз чиқмай қолса сахрога обориб ўлдириб, қумга кўмиб юборишаркан. Шундай иш қилганлардан биттаси тасодифан қўлга тушиб қолган экан, полициячиларга қараб: “Мен жаннатга тушаман, чунки фоҳишани ўлдирдим” деб мақтанибди. Ўлган қизни туркистонлик дейишяпти. Аммо бу ерда ўзбек, козоқ, қирғиз қизларининг ҳаммасини “туркистонлик” деб аташини ҳам эсдан чиқармаслик керак.

– Асилова ҳақида бирон нима аниқлай олдиларингми? – деб сўрайди Олимов.

– У очган “Бизнес-ревью” клуби аслида фоҳишалар ва қуллар етказиб берувчи марказ эканлиги ҳақида ишончли маълумотлар топдик. Аммо ичкарига кириш қийин бўлаяпти. Уларни чўчитиб кўйишдан ҳам кўрқаяпман. Шунинг учун Эргашни ҳам ҳозирча у ерга юбормай турибман, – дейди Камола.

– Ўзингиз ҳам жуда-жуда эҳтиёт бўлинг, – дейди Олимов.

– Эҳтиёт бўламан, – дейди Камола жилмайиб. – Вақт...

– Бир пасда-я? – дейди Олимов шоша-пиша. – Майли, жоним, эртага келишилган пайтгача. Энг асосийси – эҳтиёт бўлинг. Ўзингизни ўтгаям-чўққаям ураверманг. Келишганимиздай узоқроқдан туриб одамлар олиб

бориладиган йўллар, асраладиган жойлар, сотувчилар, олувчилар ҳақида иложи борича кўпроқ маълумот тўплаш керак.

– Бажарамиз, – дейди жилмайиб Камола. – Хўп, эртагача. Сиз ҳам ўзингизни эҳтиёт қилинг, Акбарали ака. Кўринишингиздан анчагина чарчаганга ўхшайсиз.

– Э, мени бу ерда жин урармиди? – дея қўл силтаб қўяди Олимов.
Компьютер экрани пирпирайди ва Камола тасвири йўқолади.

* * *

Россия.

Кундуз.

Ўрмон адоғидаги бир қишлоқ.

Ёғоч уйлар.

Ўзбекистондан келган ишчилар жойлашган машина қурилиши чала бир бинонинг ёнида тўхтади.

Йигитлар тушишгач, машина қайтиб кетади.

Бинодан баҳайбат иккита кучукни ушлаганча чиқиб келган сочини тақир олдирган, керза этик кийган, елкасига милтиқ осиб олган қорувли иккита эркадан бири:

– А, ну, стройся, черномазие! – дея буйруқ беради.

Баҳайбат кучуклар ириллаб-вовуллаб йигитлар томон ташланишга ҳаракат қилишади.

Қўрқиб кетган йигитлар бир ерга ғуж бўлиб олишади.

– Я так и думал, – дейди бир эркак иккинчисига.

Сўнг эркаклардан бири кучугининг ипини шеригига ушлатади ва ўзи яқин келиб, йигитларга ижирғаниб назар ташлайди.

– Документы! – дея буйруқ беради у.

Йигитлар шоша-пиша хужжатларини йиғиб беришади.

Эркак паспортларни ола-була ҳарбий кийими чўнтагига соларкан, дағдаға билан эълон қилади:

– Так, ребята, теперь слушайте меня внимательно! Постарюсь говорить просто и ясно! Мы вас купили у ваших же земляков. За вас заплатили хорошенькие бабки! Значить с нами играть не стоить! И не советую! Будете работать хорошо, дадим кушать, не будете хороша работать, подохните как голодные твары! Идите, распологайтесь!

Эркак шундай дея чала бинонинг ертўласини кўрсатади.

Акмал бир қадам олдинга чиқади:

– Но нам обещали совсем другое...

Эркак елкасидаги милтиқни олади ва осмонга ўқ узади.

– Это пока предупредительный выстрель! Следующий раз пулю посажу в твой поганый живот!

Йигитлар шоша-пиша кўрсатилган ертўла томон юришади.

Зах ертўла. Бир чеккада сасиган карам уйилиб ётибди. Каламушларнинг чийиллаши эшитилади. Битта каламуш Акмалнинг олдидан югуриб ўтиб кетади. Бир чеккада титилиб кетган матрацлар.

Кўзойнакли Даврон Акмал томон қарайди ва беҳол тарзда зах ерга ўтириб қоларкан:

– Бизни сотишибди! Қул қилиб сотишибди! Ўзимизникилар сотишибди! Ум! – дея инграб юборади.

Йигитлар лол-ҳайрон, гарангсиган-караҳт ҳолларида турган жойларида қотиб қолишади.

* * *

Терговчи Акбарали Олимовнинг иш кабинети.

Олимов тезкор-тергов гуруҳ аъзолари билан Камола юборган видеоёзувларни томоша қилмоқда.

Ҳамма кабинет тўридаги телевизор экранига қараб қолган. Унда Дубай манзаралари, қамокхона, фоҳиша аёллар. Ўтирганлар дафтарларига нималарнидир ёзиб олишмоқда.

Тўсатдан Олимов:

– Тўхтат! – деб қолади. – Орқага! Орқага!

Ёзув орқага айлантирилади.

Экранда Шарқ бозори. Одам гавжум. Одамлар орасида кетиб бораётган ўн етти-ўн саккиз яшарлар чамаси қизни иккита қалин соқолли, саллали эркак кузатиб кетишмоқда.

– Бу ахир... бу ахир Қувватова-ку! Ноила! – кичқириб юборади Олимов. Сўнг бирдан иккиланиб қолади: – Жудаям ўхшаш! Жудаям! Тўғри, орадан уч йил ўтиб кетган-у, аммо... Орқага айлантир!.. – буйруқ беради Олимов. – Энди тўхтат! Йўқ, сал ўт. Шу ерда. Тўхтат! Мана энди катталаштир...

Экранда катта-катта кўзларида деярли маъно йўқ жувон пайдо бўлади.

– Жуда ўхшаяпти... – дейди Олимов ўзига ўзи.

Шу пайт кабинет эшиги тақиллайди ва рухсат сўраб ҳам ўтирмасдан хонага соқолли журналист Маҳмуд Умаров кириб келади.

– Менинг журналистик олтинчи сезгим бу ерда қизиқ бир нима содир бўлаётганлигидан шохидлик бермоқда, – дейди у қувноқлик билан. – Ҳа, видео кўряпсизларми? Менда ҳам сизларга аталган қизиқ бир нарса бор.

– Менга қара, соқол, – дея Олимов журналист томонга ўгирилади.

Умаров сумкасидан китоб чиқаради:

– Сулаймон тоғнинг ёнига бормади, тоғ Сулаймоннинг ёнига келди. Тақдимотга боролмаслигини билгандим, шунинг учун битта китобимга атай дастхат ёзиб олиб кела қолдим.

– Ў, дўстим! – хитоб қилади Олимов. – Мутлақо эсимдан чиқиб кетибди.

– Иш кўплигидан Акбарали акам кеча шу ерда тунаганлар, – дейди маҳмадона Шомуродов.

Шу маҳал кабинетга фуқаро кийимидаги икки киши кириб келишади.

– Олимов, – дейди улардан бири совуқ оҳангда. – Марҳамат қилиб биз билан юрсангиз.

Терговчи уларга хайрон бўлиб қарайди, сўнг сўрайди:

– Тинчликми?

– Борганда биласиз, – дейди улардан бири. – Аммо, Акбаралижон, яқин танишлигимиз ҳаққи айтиб қўйишим мумкин: сиз мансаб ваколатингизни суиистеъмол қилишда, тўйни бузиб, тўй эгаларига ва меҳмонларига маънавий зарар етказишда ҳамда куёв йигитни ўзини ўзи ўлдирадиган даражага олиб боришда айбланаяпсиз.

– Ҳазиллашаяпсизларми? – хайрон бўлиб сўрайди Олимов.

– Афсуски... – дея қўлларини икки ёнга ёяди иккинчи киши.

Тезкор-тергов гуруҳи аъзолари хайрон бўлиб булар томонга қарашади. Олимов телевизор экранига бир қараб олгач, креслосида илиғлик турган костюмига ишора қилади.

– Қўлларимга кишан солиб олиб кетадиган бўлсаларинг костюмимни кийиб ўтирмай, – дейди Олимов.

– Акбаралижон, – дейди биринчи эркак, – бир идорада ишласак. Уят бўлади.

– Нима бўлаяпти ўзи, ўртоқ? – деб сўрайди Умаров хайратланиб.

– Озгина тушунмовчилик, – дейди Олимов. – Асилова суянган тоғларини ишга солаётганга ўхшайди... Лекин сен бу ҳақда мақола-пақолангда ё интернетдаги чиқишларингда эслатиб ўтиришни хаёлингга ҳам келтирма. Бир умр гаплашмай қўяман, а... Сен яхшиси... – Олимов энгашиб ўзига диққат билан қараб турган икки кишининг кўз олдида қоғозга бир нима ёзади. – Манави Камоланинг электрон почтаси. Ҳозироқ хат ёзиб юбор. Акбарали бозорда Ноила Қувватовани кўргандай бўлибди деб. Хўпми? Излаб кўрсин. Зора... – Олимов телевизор томонга ишора қилади: – Суратини бу ердан оласан.

Олимов тезгина костюмини кияди ва икки киши ҳамроҳлигида чиқиб кетади.

Умаров кўлидаги қоғозга хайрон бўлиб тикиларкан, терговчининг орқасидан қичқиради:

– Қайси бозордалигини айтмадинг-ку! Чорсудами? Ипподромдами? Қўйлиқдами?

Йўлакдан Олимовнинг овози келади:

– Сен ёзавер. Ўзи тушунади.

Умаров ўйланиб қолади ва стол атрофида ўтирганлар томон ўгирилади ва дейди:

– Йигитлар. Менинг ёзувчилик ҳиссиётим бу ерда қандайдир адолатсизлик рўй берганлигини айтмоқда. Сизларга шундай бўлиб туюлмаяпдимми?

– Маҳмуд ака, – дейди йигитлардан бири. – Биламиз, сиз яхши журналист, яхши ёзувчисиз. Лекин бу ерда раҳбариятнинг буйруғи муҳокама қилинмайди.

– Чунки раҳбарият ҳеч қачон хато қилмайди, – дейди Шомуродов. Шундан кейин у телевизорга ишора қилади: – Суратни ташлаб беришга флешкангиз борми?..

– Албатта, албатта, – дея Умаров жажжи сумкачасини кавлай бошлайди. – Ма, ол, маҳмадона Шомуродов.

* * *

Тун.

Аэропорт.

Чипталарни назоратдан ўтказиш залида йигирмага яқин қиз ғуж бўлиб тўпланиб турибди. Улар орасида Ҳулкар ҳам бор. Қизлар ўз ташвишлари билан банд: ким пардоз-андоз билан банд, ким қўл телефонида ким биландир гаплашмоқда. Ора-сира бирон навбатдаги рейс эълон қилиниб қолинади.

Гуруҳ бошлиғи бўлган ўттиз беш-қирқ ёшлардаги аёл – Хумора опа қизларга паспортдаги фамилияларни ўқиган қўйи қизларга паспорт ва чипталарини тарқатиб чиқаяпти:

– Солиева... Одилова... Аҳмаджонова... Сағдиева... Дустбоева...

Ҳулкар қўлига олган заҳоти диққат билан паспорти ва самолёт чиптасини кўздан кечиришга тушади. Ниҳоят у аёлнинг олдига бориб сўрайди:

– Хумора опа. Сиз аввал Дубайга учамиз дегандингиз. Қаердадир ўқигандим, Дубайга ўттиз ёшгача бўлган аёллар ёлғиз киритилмайди шекилли.

Хумора опа Ҳулкарга ажабланиб қарайди, сўнг меҳрибонлик билан дейди:

– Вой асалим-ей... Ҳамма нарсага ақлинг етади-я! Билсанг, шунинг учун ҳам биз Украина орқали учаяпмиз-да.

Ҳулкар баттар ажабланиб паспортини кўрсатади:

– Унда нега туристик виза қўйилган?

Хумора опа қизни кучиб олади:

– Йўли шунақа экан-да, қизим. Ахир баъзан қулоқни бундай ушласа ҳам бўлади-ку. – Хумор опа ўнг қўлини боши узра ўтказиб чап қулоғини ушлаб кўрсатади. – Қизгинам-ей, ахир ҳаммамиз ҳам сабаби тирикчилик деб уч-тўрт доллар илинжида бораяпмиз. Шунинг учун, бунақанги шартларига қўнишга мажбурмиз-да, асалим. Бошида мен ҳам ҳайрон қолардим. Йўқ, мана, сенга ўхшаганларни оборавериб-оборавериб, охири ўрганиб кетдим.

Ҳулкар:

– Барибир ғалати, – деб қўяди.

– Қизлар, юринглар, – дейди Хумора опа ва қизларни эргаштириб энг чеккадаги назорат столи ёнига боради.

Стол ортида аэропорт ходими ўтирибди.

– Бу бизнинг тургруппа, – дейди Хумора опа ва столга қалингина конверт кўяди.

Конвертни кўз илғамас ҳаракат билан столи ғаладонига ташлаган ходим Хумора опа тутган рўйхатни олади ва ғаладонидан муҳрни олгач, ўқий бошлайди:

– Аҳмаджонова...

Бир қиз стол ёнига келади. Ходим унга бир қараб қўйгач, чиптасига муҳр босади ва ичкарига ўтиши мумкинлигини кўрсатади.

Ходим рўйхатни ўқишда давом этади:

– Дустбоева...

* * *

Россия.

Кундуз.

Ўрмон адоғидаги бир қишлоқ.

Ёғоч уйлар.

Ўзбекистондан келган ишчилар қурилиши чала бинода ишлашмоқда.

Пишиқ ғиштдан девор тикланмоқда. Озғин йигитларнинг бири цемент қормоқда, биттаси пақирда қийшайиб бетон ташимоқда, иккитаси замбилда ғишт ташимоқда, биттаси ғишт термоқда.

Мардикорларнинг ишини иккита баҳайбат итни ушлаб турган тақир каллали йигит иккита шериги билан шишалардаги пиводан ичганча, сигарета тутатиб кузатиб туришибди.

Мана, замбилни орқа тарафидан тутиб кетаётган озғин, кўзойнакли Даврон ўнқир-чўнқир йўлда сурилиб кетди, сўнг йиқилиб тушади. Атрофга ғишт доналари сочилиб кетади. Шу заҳоти баҳайбат ит вовуллаб Давроннинг бошига елиб келади.

Кўрқиб кетган Даврон жон ҳолатда ўрnidан учиб туради ва сочилган ғиштларни шеригига қўшилиб ғалтакка сола бошлайди. Унинг кўзларида ёш милтирайди.

Ғишт тераётган Акмал буйрагини чангаллаб қолади, аммо ит хуришини эшитгач, ноилож ишини давом эттиради.

Даврон шериги билан Акмалнинг ёнига келади ва замбилдаги ғиштларни унинг ёнига тера бошлайди.

– Қишлоғимизда бир мақол бор эди, – дейди Даврон инқиллаб. – “Арпа емас отлар ҳам ажриқларга зор бўлди”, деган. Эрталаб ши, кечқурун ши. Абет вообше йўқ. Ачиган карамни еяверганимдан ичакларим қирилиб, совуклигим ошим кетди. Нуқул кўзимга ўзимизнинг онам пиширадиган қайноққина, бўрсилдоқ нон кўринади...

– Бизда бўлса бошқа мақол бор эди, – дейди алам билан Акмал. – Ўзга юртда султон бўлгунча...

Шу пайт кўриқчи йигитлардан бири дўк уради:

– Эй, чучмек! Хватить базар! Давай, работай! Работай!..

Итнинг ваҳимали ариллаши ҳам эшитилади. Афтлири буришиб кетган йигитлар дарҳол иш суръатини тезлаштиришади.

* * *

Шарқ бозори.

Одам гавжум.

Сотувчилар ва харидорлар турли тилларда гаплашишаётгандай. Ўзига хос Бобил.

Аммо тиллар орасида инглизча кўпроқ эшитилади.

Худди хорижга қатнайдиغان савдогарлар каби одмигина кийинган Камола чор-атрофга диққат билан қараб юрибди. Қизнинг кўзлари йиғидан кизарган.

Камолани туртиб ўтиб кетишади. У йиқилиб кетай дейди, аммо бир амаллаб мувозанатини сақлаб қолади.

Камола бошини кўтаради ва шундайгина қаршисидан ўтиб бораётган Ноилани кўриб қолади.

Ноиланинг ортида иккита соқолдор одам. Қиз жуда бепарво, лоқайд. Гўё бозорда эмас, ўз хаёлларига ғарқ бўлган кўйи кимсасиз ерда юргандай.

Камола сездирмасдан уларнинг изидан тушади.

Бир сотув растаси ёнида улар тўхташади. Иккала соқолдор бақир-чақир қилган кўйи сотувчи билан ниманидир савдолашиб кетишади.

Камола аста қизнинг ортидан келади ва:

– Ноила, – деб пичирлайди.

Қиз жуда хотиржамлик билан Камола томонга ўгирилади.

– Ду ю спик инглиш? – деб сўрайди Камола.

Ноила бош чайқайди:

– Нов.

– Ўзбекмисан? – деб ўзбекчалаб сўрайди энди Камола.

– Шунақа бўлса керак, – дейди қиз. – Ўзбекларга таржимонлик қиламан.

– Отинг нима? – деб сўрайди Камола.

– Гулбадан, – деб жавоб беради Ноила.

Камола афсусланиб бош чайқайди:

– Узр. Мен Ноила исмли қизни излаётгандим.

– Ноила – менинг аввалги исмим, – дейди қиз совуққонлик билан атрофга разм соларкан.

Камола ҳаяжонланиб кетиб:

– Ростданми? – деб сўрайди. – Бўстонликда туғилгансан, а? Сени бундан уч йил бурун куппа-кундуз куни кишлоғингдан ўғирлаб кетишган. Тўғримми? Отангнинг исми Норбой, онангники Латофат. Шундайми?

Қиз бир зум ўйланиб қолади. Нималарнидир эслагандай бўлади. Аммо дарров чарчаб кетгандай “уф” тортади ва:

– Шунақа эди шекилли? – дейди. – Аниқ эслолмаяпман.

– Бу ерга қандай келиб қолгансан? Фақат тезроқ гапир, – дейди Камола.

– Эсимда йўқ, – дейди қиз.

– Бу ерда нима иш қиласан? Фақат таржимонликми? – сўрайди Камола.

– Йўқ, – дейди Ноила. – Бу ерга фақат ўзбекларга нарса сотишганларида олиб келишади мени. Бошқа пайтлари у ерда бўламан.

– У еринг қаер? – тушунмайди Камола.

– Кунига камида ўн кишини қабул қилишим керак, – дейди Ноила. – Бўлмаса қарз бўлиб қоламан. Хўжайиннинг ҳам жаҳли чиқади. Жаҳли чикса ёмон уради.

Ранги оқариб кетган Камола беихтиёр куйи лабини тишлайди:

– Вой шўрим! Исловатхонадаман де?

Ноила елка қисади:

– Қанақа аталишини билмайман.

– У ерда ўзбек қизлар кўпми? – сўрайди Камола.

– Кўп, – дейди Ноила. – Биз бир-биримиз билан ўзбекчалаб гаплашамиз.

– Сенларни бемалол шаҳарга чиқараверишадими? – дейди Камола.

– Йўқ. Қочмоқчи бўлганларни боғлаб кўйишади. Шаҳаргаям кўйишмайди. Оч қолдиришади. Қафасга қамаб, устларидан совуқ сув кўйишади. Ё бўлмаса бир ёқларга олиб кетишади. У ёқлардан ҳали ҳеч ким қайтмаган. Мен ҳали бирон мартаям қочмоқчи бўлмаганман, – дея мақтангандай бўлиб гапиради Ноила. – Шунинг учун менга ишонишади.

– Паспортинг, паспортинг борми? – шоша-пиша сўрайди Камола.

– Йўқ-да, – дейди Ноила алам билан. – Ҳеч нима йўқ.

– Дарвоқе, сени ўн тўрт ёшингда... Оз-моз бўлсаям уйингни эслай оласанми? – яна сўрайди Камола.

Ноила бир лаҳза ўйланиб қолади. Сўнг ширин тамшаниб дейди:

– Боққа чиқиб... довучча еганим эсимда. Тишларим қамшиб кетганди. Қачон шуни эласам оғзимнинг суви келади... Яна бир мартагина есам эди...

– Дугоналаринг-чи, уларни эслайсанми? – дейди Камола.

– Сал-пал, – дейди Ноила. – Ҳалима дегани бўларди. Ўзи қоп-қора эди. Катта сумка кўтариб юрарди. Бир куни оқшом ухлаб ётсам, келиб кўзимга сумалак суртиб кетган. Роса кўзимни очолмай қийналганман... Ўзи сумалакни жуда яхши кўрардим. Яна бир марта татиб кўрсам эди... Яна бир дугонам...

– Бўлди! – дейди Камола. – Юр, мен сени довучча ейишга олиб бораман. Фақат орқангга қарамайсан!

Камола атрофга аланглайди. Икки соқолдор ҳамон бақириб-чақириб сотувчи билан савдолашишмоқда.

Камола Ноиланинг кўлидан маҳкам ушлайди ва шиддат билан олдинга интилади. Улар оломон орасини ёриб ўтиб боришади.

Шу пайт соқолдорлардан бири бақиришдан чарчаб, ҳозиргина Ноила турган жойга қарайди. Ноила жойида йўқ. Соқолдор сотувчига ҳамон бақириб-чақираётган шеригига бир нима дейди ва узоқда, одамлар орасида чопиб кетаётган Камола билан Ноилани кўрсатади. Ҳар иккаласи Камола билан Ноила ортидан чопишади. Сотувчи улар ортидан бир нималарни бақириб қолади.

Чопиб бораётган маҳал Камола ортига ўгирилиб қарайди ва жон-жаҳди билан югуриб, йўлдаги одамларни туртиб-йиқитиб кетаётган иккала соқолдорнинг тобора яқинлашиб келаётганини кўради.

Камола бозор тугаб, йўл бошланганини кўради. У югуриб чиқиб дуч келган биринчи таксини тўхтатади ва орқа эшикни очиб, шахт билан Ноилани ўтирғизиб, ёнига ўзини ташларкан, ҳали эшикни ёпмасидан бурун ҳарсиллаган кўйи ёшгина ҳайдовчига инглиз тилида дейди:

– Ўзбекистон элчихонасига! Ўн дақиқада етказиб борсангиз икки юз доллар бераман!

Такси чийиллаб олдинга интилади.

Камола орт ойнадан қараб, кўчага чопиб чиққан икки соқолдор кейинги таксини тўхтатаётганини кўради.

Шаҳар кўчаларида Камола билан Ноила ўтирган таксининг ғизиллаб кетаётгани намойиш қилинади. Уларнинг ортида ғазаб билан бақириб-чақираётган, ойнадан бошини чиқариб, қўлларини мушт қилиб силкитаётган икки соқолдор кейинги таксида келишмоқда.

Олдинги катта йўл чораҳасига ўрнатилган светофорнинг сарик чироғи ёниб қолади.

– Улгурасиз! Ўтиб кетамиз! – дейди Камола.

Ҳайдовчи йигит газни босади.

Дарҳақиқат, такси бир амаллаб, чорраҳадан чиқиб келган катта юк машинасига урилай-урилай дея ўтиб кетади. Ортдан келаётган соқолдорлар таксиси эса ноилож чийиллаб тормоз бериб тўхтади. Соқолдорлар алам билан муштларини ўқталганча бақириб-чақириб қолаверадилар.

Панжара билан ўралган чиройли бино. Унинг тепасида Ўзбекистон байроғи ҳилпираб турибди.

Бино ёнига такси машинаси келиб тўхтади.

Ундан отилиб тушган Камола Ноилани судраклаган кўйи очик дарвоза томон чопаркан, чўнтагидан паспортини чиқариб инглиз тилида бақиради:

– Биз Ўзбекистон фуқароларимиз! Биз Ўзбекистон фуқароларимиз! Ёрдам беринг!

Икковлон очик дарвозадан ўтиб олишади.

Шуни кутиб тургандай, уларнинг ортидан дарвоза тавақалари автоматик тарзда ёпилади.

“Уф” дея оғир сўлиш олган Камола кучоғини очиб, Ноилани кучоқлаб олади ва кўзларида ёш билан:

– Она-юртингга қайтаётганинг чин бўлсин, сингилжон, – дейди.

* * *

Хорижий мамлакатлардан бири.

Ғарибгина меҳмонхона.

Ўзбекистондан келган йигирмага яқин қиз каттагина залда қалдирғочдай тизилишиб туришибди.

Бадриддин амакининг жияни, Омина Асилованинг қизи Райҳон Хумора опа билан биргаликда уларни синчиклаб кўздан ўтказмоқда.

– Қўшиқ айтишга, рақс тушишга уқуви борлар чап тарафга ўтсин, – дейди у.

Тўртта қиз чап тарафга ўтади.

– Санлар стриптиз-барларга борасанлар, – дейди Райҳон уларга қараб.

– Энди, хонимчалар, – дея Райҳон қолган қизларга ўгирилади, – алдам-қалдам қилмасдан ҳақиқатан ҳам қиз болаларинг ўнг тарафга ўтинглар. Айтиб кўяй, ҳар биттангни дўхтирга текширтириб кўраман. Бу масалада мени чув тушираман деб хомтама бўлманглар. Хўш, қайси бирларингга ҳали эркак кўли тегмаган?

– Бунинг... бунинг нима кераги бор, опа? – ҳайрон бўлиб сўрайди Ҳулкар.

– Бунинг санга кераги бўлмаса манга кераги бор, – дейди Райҳон жаҳл билан.

– Қанақанги стриптиз-барларни айтаяпсиз? – баттар ҳайрон бўлади Ҳилола. – Ахир Бадриддин амаким бизга Покистондаги элчихонамизда ошпаз бўласанлар дегандилар.

– Кечириб кўядилар, элчихонамизда санларга аталган бўш вакант ўринлар қолмапти, – мазахомуз оҳангда гапирди Райҳон. Сўнг жаҳл билан кўшиб кўяди: – Ҳой, олифта, сан ўзи бир нарсани тушуниб, чумчукмиянгга куйиб ол? Сан энди Ўзбекистонда эмассан. Бу ерга ҳам виза-пизасиз, қочқинчи-ўғриларга ўхшаб кириб келгансан. Бу ерга келиш осон, кетиш эса жуда-жуда қийин. Ёқмаяптими? Кетмоқчимисан? Марҳамат! Лекин энг аввало уйингдагиларга биринчи ойлигим деб шиқирлатиб санаб берган минг долларни қайтариб кўясан! Кейин самолёт билети пули. Унга бер, бунга бер, Ейиш-ичишинг. Хуллас, то шу ерга қадар етиб келгунларингча ҳар бирингга уч ярим минг доллардан сарфладим. Марҳамат, шу пулни тўлаб кўй. Шу билан орамиз очиқ. Кейин тўрт томонинг қибла. Шунақа боймисан? Тўла! Лекин билиб кўй, ҳаттоки Тошкентдаги валломатларинг бунча пулни тўлаган тақдирда ҳам Ўзбекистонга ҳали-бери етиб боролмайсан. Чунки кўчага чиқдинг, бўлди: полиция ушлайди. Санда бўлса виза йўқ. Жарима тўлашинг керакми, керак! Пулинг борми? Йўқ. Демак, нима қилишади? Қамоқхонага обориб тиқиб кўйишади. Ана у ерда онангни кўрасан! Дунёга келганларингга пушаймон бўласан.

– Демак сиз бизни... – дея гапиролмай қолади кўзлари даҳшатдан катта-катта очилиб кетган Ҳулкар.

– Жа ўзингни моҳпора ойимқиз қилиб кўрсатаверма, – дейди Райҳон.
– Ёш бола эмассан, бу ерларда санга ўхшаган кўлбола ошпазларга бировнинг кўзи учиб тургани йўқлигини ўзинг ҳам билиб турган бўлсанг керак. Санга очик айтаяпман. Агар чиндан ҳам бор бўлса ўша матаҳинг бу ерда қадрланади. Пулнинг сассиғига чидай олмай, томи кетиб қолган бир хил эркаклар учун ўн-ўн беш минг доллар ҳеч гап эмас. Зато агар келишиб ишласак, сан ҳам бир нималик бўлиб қоласан. Агар келишмасак, ит кунини бошингга соламан! Ўлигинг саҳрода, юз тонна қум остида қолиб кетади. Бир кун бориб суякларингни шамол сочиб юборади.

– Лекин Бадриддин амаким... – эътироз билдиришга уринади Ҳулкар.
– Маҳалладош... Онамларни, адамларни яхши танийдилар...

– Тоғамларни тинч қўй, ўртага суқаверма! – дейди Райҳон.

Ҳулкар изиллаб йиғлаб юборади:

– Бу кунимдан кўра... ўлганим яхши.

Райҳон пинак бузмайди:

– Ўлгинг келаётган бўлса – ўласан!

Райҳоннинг ёнида турган Хумора опа пилдираб келиб, Ҳулкарни кучиб оларкан, уни юпатади:

– Қўй, қизим, асалим, куйинаверма. Юрагимни эзиб юбординг-ку. Бу дунёда ўлимдан бошқа ҳамма нарсанинг иложи бор. Агар бунақа иш қилгинг келмаётган бўлса, майли, бошқа бир нарса ўйлаб топармиз. Фақат унда иш ҳақинг кам бўлади-да. Ахир турар жойинг, еяр-ичаринг учун тўлашинг керак. Унда уйгаям пулсиз қайтишингга тўғри келади.

– Майли, опажон, майли, – ҳиқиллайди Ҳулкар. – Оч қолсам ҳам майли, яланғоч қолсам ҳам майли, лекин бунафа ифлос иш билан шуғулланмайман. Уйга бир тийинсиз қайтсам қайтаманки...

– Бўлди, қизим, бўлди, – дея Ҳулкарни юпатади Хумора опа. – Айтдим-ку бир йўлини қиламиз деб. Ма, – Хумора опа столда турган графиннинг тагида қолган бир чашка сувни қуйиб олиб, Ҳулкарга узатади, – сув ичиб, сал ўзингга келиб ол. Қолган гапларни кейин иккаламиз гаплашамиз. Балки эртага бирга қайтиб кетармиз.

– Кетамиз, опажон, кетамиз! – дейди жон ҳолатда Ҳулкар. – Мен Тошкентга боргандан ҳамма пулингизни тўлайман. Керак бўлса уйимизни сотиб бўлса ҳам тўлайман. Ошиғи билан тўлайман.

– Манга ошиқчаси керак эмас. Уйда сан тенгги қизим бор. – дейди Хумора опа. – Ма, ич, ўзингни босиб ол.

Қўрқув ва даҳшатдан тишлари такиллаётган Ҳулкар бир амаллаб тўкиб-сочиб сувни ичади ва ногоҳ кўзлари олайиб, Хумора опанинг қўлига йиқилади.

Хумора опа жаҳл билан Ҳулкарни полга ётқизиб қўяди.

– Ҳа, графиндаги уйку дориси солинган сув тугади, – дейди Райҳон қизлар томон ўгирилиб. – Бу энг енгил жазо усули эди. Бошқалари қандай

бўлишини синаб кўришни санларга маслаҳат бермайман. Жуда қизиққанлар бўлса, Хумора опаларингга айтсаларинг, видео қўйиб беради. Фақат хушдан кетиб қолмасаларинг бўлди... Хўш, яна ўша масалага қайтамиз. Ораларингда кимнинг ҳали кўзи очилмаган бўлса ўнг томонга ўтсин!

Бештача қиз ўнг томонга ўтишади...

* * *

Иш кабинети.

Тўрда прокурор кийимидаги Эшонов ўтирибди.

Унинг қаршисида ўринбосари.

Прокурор Эшонов виқор билан гапирмоқда, ўринбосари ихлос билан блокнотига бир нималарни ёзиб олмоқда:

– Тасаввур қилинг-а, у тўйга тезкор-тергов гуруҳи ва спецназ билан бостириб борган! Тўйга-я! Одамларда ваҳима, кўрқув уйғотган! Тўйхонанинг ўзида сўроқ қилиш бошлаб юборилган. Натижада жуда қаттиқ руҳий зарба олган бечора куёв йигит ўзини осиб қўйган. Ўз тўйида-я! Келинчак эса венасини кесган! Яхшиям уни сақлаб қолишибди! Демак, айнан бизнинг ходим Акбарали Олимов бир инсоннинг ўлимига, қанчадан-қанча одамларнинг қалби жароҳатланишига, ҳуқуқни ҳимоя қилиш органлари вакилларига нисбатан нотўғри хулосаларга боришига бевосита ва билвосита айбдор! Биз мисқоллаб обрў йиғамиз, Олимовга ўхшаганлар ботмонлаб сочишади. Шунинг учун ҳам мен Олимовнинг дарҳол ишдан бўшатилишини ва қаттиқ жазо олишини талаб қиляпман. Қонун талабига кўра унинг устидан жиноий иш қўзғатинг. Уч-тўрт йил ўтириб чиқса кўзи мошдек очилади. Токи ўзбошимчалик нималарга олиб боришини бошқалар ҳам билиб қўйишсин. Тушундингизми?

– Тушундим, – дейди ўринбосар.

– Бу ишни шахсан ўз назоратингизга олинг, – дейди Эшонов.

– Хўп бўлади, – дейди ўринбосар.

– Ҳозир ўзи ҳибсдами? – дейди Эшонов.

– Ҳа, – дейди ўринбосар ва шахд билан ўрнидан туради: – Кетишга рухсат этинг.

– Рухсат, – дейди Эшонов.

Ўринбосар чиқиб кетади.

Прокурор Эшонов қўйин чўнтагидан қўл телефонини чиқаради ва рақамларни тера бошлайди.

* * *

Тонг.

Тошкент.

Маҳалла.

Журналист Маҳмуд Умаровнинг иш кабинети.

Умаров компьютер экранига тикилиб турибди.

– Та-ак, – дейди у ўзича. – Ўн еттинчи хат. Яна ўша гап: “Акбарали акамга нима бўлди?” Э, Камолахон, нима бўлганини билсам эди...

Эшик кўнғироғи жиринглайди.

Сўнг кабинетга прокуратура ходими Шомуродов кириб келади.

– Ҳа, Маҳмуд ака, дачангизда ётиб олиб, эрталабдан биз фақирларни йўқлаб қолибсиз. Ассалому алайкум, – дейди у. – Ё бирга нонушта қилмоқчимисиз!

– Ваалайкум ассалом, – дейди Умаров. – Акбарали ҳақида бирон янгилик борми?

– Э, яхши гап йўқ, ака, – дейди куйиниб Шомуродов. – Иш шахсан Эшоннинг назорати остида эмиш. У эса куёвнинг ўлимида Акбарали акани айблаётган экан...

– Лекин тўйда Интерпол иккита хавфли жиноятчини ушлаб кетди-ку, бу нега эътиборга олинмаяпти? – ҳайрон бўлади Умаров.

– Бу бошқа таркибнинг муваффақияти экан, бизга тегишли эмас, – дейди Шомуродов. – Хўш, мени гонорар тўланмайдиган шу икки оғиз интервью учун чақирганмидингиз? Ё кабинетингиз билан мақтанмоқчи бўлдингизми?

– Сенинг билмаган нарсанг йўқ, Шомуродов, – дейди Умаров. – Шунинг учун иккита савол бермоқчиман. Фақат менга аниқ жавоблар керак.

– Қўлимдан келганча, ака, – дейди Шомуродов.

– Қўлингдан келади сен боланинг. Гапнинг қисқаси, биринчи савол: яқиндагина милиция академиясини битирган Камола чет элда нима қилиб юрибди?

– Тан оламан: ўлимдан хабарим йўқ, лекин бундан хабарим йўқ, – дейди Шомуродов. – Лекин ўйнагани бормаган деб ўйлаймайман.

– Ғоят мантиқий фикрладинг, шунисига ҳам раҳмат, – дейди Умаров. – Энди иккинчи савол: манави одамни танийсанми?

Умаров компьютер экранига ишора қилиб, клавиатурадаги бир тугмачани босади.

Экранда чандикли кишининг юзи кўринади.

Шомуродов суратга диққат билан тикилади ва:

– Ким бу? – деб сўрайди.

Ҳафсаласи пир бўлган Умаров:

– Майли, маҳмадона, ишингга борақол, – дейди. – Тагин кечикиб қолиб гап эшитиб юрмагин. Ё такси пули берайми?

– Ёмон бўлмасди, – дейди Шомуродов. – Бир йўла тушлик пули ҳам бўлса янада яхши бўларди... Лекин мендан бекорга хафа бўлаяпсиз. Ахир мен Ўзбекистондаги йигирма етти миллион кишининг ҳаммасини таниш кафолатини зиммамга олмаганман-ку! Бу одамнинг ҳам қаеридир менга таниш кўринаяпти-ю, лекин маълумотлар банкимда, – шундай дея Шомуродов миясига уриб-уриб кўяди, – ҳеч нима йўқ.

– Акбарали одам савдосига қарши кураш олиб борувчи гуруҳга раҳбар бўлганидан бери бу одамга уч-тўрт марта кўзим тушгандай, – дейди

Шомуродовга учта минг сўмлик санаб бераётган Умаров. – Шу атрофда аралашиб юрадими-ей. Охирги марта уни Асилованинг тўйида ўтирган меҳмонлар қаторида видеога тушириб олган эканман. Бу башарани, бу чандикни яна қаердадаир кўргандайман. Жуда таниш. Фақат қаеридир бошқачароқ эди-да. Кўзимми, қошимми, сочимми...

Пулни яхшилаб тахлаб, чўнтагига солган Шомуродов эшик томон юра бошлаган маҳал шартта тўхтади ва пешонасига шапатилаб уради.

– Э, хомкалла! – дейди у афсус билан.

– Гоят оқилона эътироф! – дейди Умаров ачитиб.

– Айтдим-а, қаеридир таниш кўринаяпти деб, – дейди жойига қайтган Шомуродов. – Қани, сочини оқартиринг-чи... Келинг, менга берақолинг. Бу сизга ўтирволиб роман тўқиш эмас. “Фотошоп” деган программани билиш керак, программани.

Шомуродов клавиатурани чакқонлик билан ишлатиб суратдаги одамнинг сочини оқартиради. Сўнг, суратга бир лаҳза диққат билан тикилиб тургач, ўзининг сонига шапатилаб юборади.

– Ўзи, худди ўзи! – дейди у қийқириб.

– Хавфли жиноятчими? – хавотирланиб сўрайди Умаров.

– Қанақа жиноятчи? Жиноятчиларнинг уруғини қуритадиганлардан бу одам! – фахр билан гапирди Шомуродов. – Прокурор! Каминанинг ҳамкасби!

– Энди талтаймасдан тушунтириброк гапир, барака топгур, – дейди Умаров. – Гонорарингни олдиндан бериб қўйган бўлсам.

– Э, бу одам ҳақида мен гонорарсиз ҳам соатлаб гапиришим мумкин, – дейди Шомуродов.

– Фақат ортиқча лирик чекинишларсиз ва тафсилотларсиз, – дейди Умаров. – Бир гапга тушиб кетсанг тўхтатиб бўлмайди сен болани.

– Шошиб тургандим-да, бўлмаса-ку... – дейди Шомуродов афсусланиб. – Хуллас, бу киши Каримжон Мухторов бўладилар. Бундан ўн йилча бурун вилоят прокурори бўлиб ишлаган. Ана ўша пайтлари биринчилардан бўлиб одам савдосига, фоҳишабозликка қарши астойдил курашганлардан. Ўзиниям тун-кун тиним билмаган дейишади. Чамадон-чамадон доллар, тилла ваъда қилишсаям сотилмаган. Шунда душманлари у кишининг ўн олти яшар ёлғиз қизини ўғирлаб кетишган. Хуллас, шантаж қилмоқчи бўлишган-да. Мухторов кўнмагач, қизни зўрлаб... Ўшанда бир окшомда Мухторовнинг қоп-қора сочлари қордай оқариб кетган дейишади. Фарзанд доғи ёмон бўларкан... Шундан кейин Мухторов бутунлай ўзини бошқара олмай қолган. Ўзидан қўрққанми, дархол пенсияга чиқиб кетган. Аммо қизининг қотилларини ҳалиям кидиради дейишади. Бир тунда эса уч-тўртта қўшмачи сутенёрларга қарши қарши якка ўзи олишувга чиққан деган гаплар ҳам бор. Юзидаги чандиқ ўшандан қолган экан. Лекин нима учун тўйга сочини бўяб борганини ўлай агар тушунмадим. Ҳар қалай, аёлларга ёқиш учун бўлмаса керак.

– Балки қизининг қотилларининг изига тушгандир, – тахмин қилади Умаров.

– Балки, – дейди Шомуродов. Сўнг компьютердаги соатга эгилиб қараб кўйгач, ўрнидан туради. – Хўп, мен борай бўлмаса.

– Катта раҳмат, маҳмадона Шомуродов, – дейди Умаров миннатдор бўлиб. – Сенинг калланг калла эмас, компьютер.

– Бу бошқа гап, – дейди Шомуродов шошиб кабинетдан чиқиб кетаркан.

Умаров эса компьютердаги чандиқли одам юзига узоқ тикилиб қолади.

* * *

Экранда чандиқли одамнинг юзи.

Сочлари оппоқ бу одам ҳибсадаги одамлар билан учрашув хонасида ўтирибди.

Унинг қаршисига, ойнанинг бу тарафига терговчи Акбарали Олимов келиб ўтиради.

– Қаттиқ ишлаяпсиз шекилли? – дейди собиқ прокурор Мухторов истехзо билан.

– Кўлдан келганча, Каримжон ака, – дейди Олимов бир амаллаб жилмайишга уринаркан.

– Кўриниб турибди, – дейди Мухторов. Сўнг жиддий равишда давом этади: – Сизнинг бу аҳволда ўтирганлигингиз мен умрим охирида кашф этган хулосани яна бир бор тасдиқлади: бундай жиноятчиларга қарши қонун доирасида курашиб бўлмайди.

– Мен эса барибир қонун ва фақат қонун устунлиги тарафдориман, – дейди Олимов. – Ўзимга келсак, қандайдир бир тушунмовчилик юз берган деб ўйлайман. Тез орада ҳаммаси изга тушиб кетади. Ҳар битта бунақанги хусусий ҳол учун қонундан юз ўгираверсак, ўзимиз анархияни, Линч судини бошлаб берган бўлмаймизми?

– Уларнинг кўчадаги кутурган кўппаклардан фарқи йўқ, – дейди Мухторов. – Наҳотки шунақаларга ҳам қонуний муносабатда бўлиш тарафдорисиз? Ҳалиям, а?

– Шунинг учун ҳам қонунни ҳаммага баробар деймиз-да! У олдиндан бировни оқ, бировни қора деб ажратиб ўтирмайди, – дейди Олимов.

– Мен эса ажратиб бўлдим, – дейди Мухторов. – Ва ўзимнинг қонли ўйинимни бошладим. Бу жараёнда сизнинг азият чекканлигингиздан хижолатдаман. Аммо вақти келиб, ҳаммаси тугагач, керак бўлса бош прокурорнинг қабулига кириб, барисини тушунтираман, айбларимни бўйнимга оламан.

– Демак, куёвнинг тўсатдан ўзини осиб қўйиши... – дейди сергак тортган Олимов.

– Мен қизимнинг, норасида гўдагимнинг қотилларини топдим, – дейди овози титраб кетган Мухторов қўйин чўнтагидан 16 ёшлар

чамасидаги қизнинг кулиб тушган суратини олиб кўрсатаркан. – Ўша тўй оқшоми халақит бермаганигизда эди... Ахир қизимнинг айби нима эди? Жигарбандим дунёга келиб нима кўрди? Энди яшай бошлаганида... мени деб...

Мухторовнинг бутун вужуди титраб кетади, кўзларидан шашқатор ёш оқади.

– Худо сизга сабр берсин, – дейди Олимов. – Аммо барибир сизнинг ўч олишга киришишганингизни оқламайман. Қонга – қон, жонга – жон принципи ҳеч қачон ўзини оқламаган.

– Менинг яшагим келмайди, укажон... – инграб юборади Мухторов. – Айниқса узун тунлари ёлғиз эркатоимнинг ўлимида ўзим айбдор эканлигимни ўйлаганимда. Уни қандай ўлдиришганларини ўйлаганимда... Мен сизга сабр-тоқат тилайман, – дейди кўз ёшларини артиб олган Мухторов. – Ҳозирча сизга ёрдам беролмайман. Хайр. Яхши кунларда кўришгунча. Агар... кўришолмай қолсак, мени ёмон гаплар билан эсламанг.

– Каримжон ака! – дейди Олимов.

Аммо Мухторов бир сўз демасдан ўрнидан туради ва хонадан чайқалиб юрганча чиқиб кетади.

Олимовнинг орқасида милиционер пайдо бўлади.

* * *

Кундуз.

Қишлоқ.

Ҳовли.

Дарахтлар қийғос гуллаган.

Ноиланинг ота-онаси Норбой тоға билан Латофат хола сўрида ўтиришибди.

Ноиланинг ўзи у дарахтдан бу дарахтга чопиб юрибди. У худди ўн тўрт яшар қизча каби қувонч оғушида, қикирлаб кулади.

Букчайиб қолган Латофат хола ердан кўз узмайди. Аёл ўз хаёллари билан банд. Аммо тез-тез ичаклари оғзидан чиқиб етадигандек кучаниб-кийналиб йўталади, қадди баттар эгилиб қолади.

Норбой тоға диққат билан ҳам рафиқасини, ҳам қизини кузатиб ўтирибди.

– Ойи, дада, – дея кичкиради ногаҳон шодон овозда Ноила. – Довучча еявериб тишларим қамашиб кетди.

– Бемалол еявер, – дейди Норбой тоға.

Бу гапни эшитган Латофат хола кескин бошини кўтаради, шошиб ўрнидан туради, илдам юриб дарахтлар ёнига келади ва қизининг юзига, қорнига диққат билан термулади. Дарҳақиқат, Ноиланинг юзига доғ тошган, қорни эса сезиларли даражада қаппайиб қолган.

– Вой шўрим! – дея Латофат хола юзини чангаллаганча ўтириб қолади. Бу нидо узоқ давом этган йўталга қўшилиб кетади.

Аммо кувончдан боши осмонда Ноила бунга эътибор берадиган ҳолатда эмас. У ҳамон у дарахтдан бу дарахтга чопиб юрибди.

Норбой тоға хотини ёнига яқинлашади.

Юм-юм йиғлаётган Латофат хола яна йўтал тутгани боис гапиролмайди, аммо зўр бериб қизи томонга ишора қилади.

– Биладан, хотин, биладан, – дейди Норбой тоға изтироб билан. – Элчихонада ҳам, бу ерда ҳам дўхтирлар текшириб кўришган экан. Иккинчи ҳомиласи экан. Аввал биттасини олдириб ташлашган экан... Ишқилиб, эсон-омон...

Латофат холанинг йиғиси ҳам, йўтали ҳам кучаяди.

Аммо бу йиғи ва йўтални Ноиланинг шодон кулгуси босиб кетади...

* * *

Оқшом.

Хорижий давлат.

Исловатхона.

Хонани қизил чироқ хира ёритиб турибди.

Тўрда икки кишилик диван.

Ўртада егуликлар ва ичимликлар қўйилган юмалоқ стол, иккита кресло.

Деворда ярим яланғоч аёлларнинг суратлари.

Тўшак чеккасида забун ҳолатда калтароқ, ёкаси ўйикроқ қўйлак кийган Ҳулкар ўтирибди.

Эшик очилади.

Сесканиб кетган Ҳулкар учиб ўрнидан туради.

Хонага соқолдор бир эркак кириб келади.

Эркакнинг эшик орқасидаги илгичга камзулини илаётганини кўрган Ҳулкар унга инглиз тилида мурожаат қилади:

– Илтимос, менга тегманг. Ахир сизнинг ҳам қизингиз, синглингиз бордир...

Бунга жавобан эркак инглиз тилида дўқ уради:

– Мен пули тўланган нарсамни шундай ташлаб кетадиган аҳмоққа ўхшайманми? Ноз қилмасдан ечин...

Ҳулкар жон ҳолатда чироқ тугмачасини босади. Хона қоронғулик оғушида қолади.

* * *

Чегарага яқин қишлоқлардан бири.

Тун. Яккам-дуккам уйлар кўзга ташланади.

Чигирткалар чириллаши, курбақаларнинг қуриллаши эшитилади.

Осмонда тўлин ой.

Энг чеккадаги одмигина хонадон.

Каттагина хона тўрида Омина Асилова тепакал ёрдамчиси Кабилов билан ўтирибди. Уларнинг ёнидаги столда каттагина пичоқ. Пойгакдаги стулда собиқ прокурор Каримжон Мухторов.

Омина Асилова Мухторовга хотиржам тарзда қараб турибди.

– Пискангиз Асилова шу ерда деса, бир нарсадан қуруқ қолган одамдай лўкиллаб келаверибсиз-да, жаноб собиқ прокурор, – дейди у. Сўнг столдаги пичоққа ишора қилади: – Яна совуқ қурол билан-а!.. Нақадар эҳтиётсизлик! Айниқса сиздай одам учун!

– Мен сенинг олдинга қизимнинг хунини талаб қилиб келдим! – дейди Мухторов аёлга тик боқиб.

Асилова курсига ўтиради ва оғир уф тортиб қўяркан:

– Хўш, қизингизнинг хунини қанчага баҳоладингиз? – деб сўрайди.

– Қонга – қон, жонга – жон! – дейди Мухторов.

– Сиз шундай оҳангда гапираяпсизки, гўё мен атай бориб, қизингизни ўлдириб келгандай, – хотиржам жавоб қайтаради Асилова. – Майли, ҳаммасини аниқлаган экансиз, очиғига қўча қолай. Аслида эса мен бир пўписа қилиб қўйишни топширдим, холос. Йигитлар ҳаддидан ошиб кетишибди. Уларни албатта ўша пайтидаёқ жазолаганман.

– Бу чўпчакларингнинг менга бир чақалик аҳамияти йўқ, – дейди Мухторов. – Мен аллақачон қарор қабул қилиб бўлганман.

– Ҳаёт шафқатсиз, жаноб прокурор, – дейди Асилова. – Сизга ўхшаган бузоқларнинг югургани эса...

– Лекин менинг ҳаётимни сен дўзахга айлантирдинг, сен! – дейди Мухторов.

– Чунки ундан олдинроқ кимлардир менинг ҳаётимни дўзахга айлантириб улгуришганди, менинг ҳаётимни! – дея бақириб юборади Асилова. – Мен одамлардан нима олган бўлсам, ўзларига ўшани қайтардим, холос. Бунинг устига, тўй кечаси куёвимни осиб кетганларида ҳар қалай ўзим омон қолдим дея қарсак чалиб ўтирмагандирман. Бу ишда сизнинг қўлингиз бўлиши мумкинлигини эса дарров фаҳмлаганман. Лекин индамадим-ку. Бориб куёвим учун хун талаб қилиб ўтирмадим-ку. Бўлмаса бу иш қўлимдан келарди. Бир оғиз ишора қилсам, диконглатиб судраб келишарди... Ҳолбуки ўзингиз ёллаган қотил сизни бу ерга бошлаб келди. Беш юз минг илинжида. Ана сизнинг ҳақиқий баҳойингиз!

Омина Асилова қўлидаги дискни DVDга қўяди. Экранда майкачан, елкаларига, билакларига турли татуировкалар чизилган бақувват эркак ялтоқланиб, эгилган қўйи гапирмоқда:

– Манинг заррача айбим йўқ, опажон. Мани мажбур қилди! Бивший прокурор Мухторов мажбур қилди! Бўлмаса ҳалиям сувларим бор, ўзингни қамоққа тикаман, турмада чириб кетасан деди! Из қолдирмасдан ўлдир деди!..

Омина Асилова телевизорни ўчиради ва дискни олиб, қўлида айлантиради.

– Шунинг учун, келинг, яхшиси ўтган ишга саловат дейлик-да, келишиб қўя қолайлик. Мисол учун, мен қизингизнинг хунининг баҳосини бир миллионга тенг деб баҳоладим. Долларда. Хоҳласангиз нақд. Хоҳласангиз чекда, карточкада. Кейин бхай-бхай. Дўстлик, биродарлик. Ёки бўлмаса бир-биримизни мутлақо танитаймиз. Тамом-вассалом.

Мухторов чўнтагидан қизининг кулиб тушган суратини олади ва Асиловага кўрсатади.

– Шу қизнинг... шу фариштанинг ўрнини мол-дунё, пул боса оладими? – дейди у кўзлариди жикка ёш билан. – Мен фақат бир нарсани билишни истайман. Айби нима эди ахир бу норасиданинг? Айби менинг қизим бўлганими? Нега унда мени эмас, уни ўлдирдиларинг? Нега мени бурда-бурда қилиб ташламадиларинг? Нега ўзимнинг гўштимни ўзимга егизмадиларинг? Нега менинг мурдамини хор-зор қилмадиларинг? Ахир бир оғиз сўрамайсанларми: “Эй ота, қизингнинг ўрнига ўзинг ўлишга розимисан?” деб. Ахир жонимни оёқларинг остига ташлардим-ку. Ўзингни от десаларинг отардим, ўзингни ёқ десаларинг ёқардим, ўзингни поезднинг тагига ташла десаларинг ташлардим. Фақат ёлғизгина қизгинамга, қизалоғимга, онасидан ёдгор эркатойимга заррача бўлса-да озор бермасаларинг бас эди! Бас эди!.. Ҳа, мен қизалоғимнинг қотилларини узок изладим. Узок! Кўп янглишдим ҳам. Аммо охири барибир топдим. Мен бир нарсани аниқ биламан: қизингнинг ёки неварангнинг ўрнига ўзинг ўлишга розимисан деб сўрасам дарров савдолашишга тушасан.

– Нега энди? – совуққонлик билан гапирди Асилова. – Қизим, неварам учун қирқта жоним бўлса, ҳаммасини қурбон қилишга розиман.

– Аслида сен энг пасткаш, ифлос хотинсан! – дейди Мухторов.

Тепакал Кабилов жаҳл билан ён чўнтагидан нилига овоз сусайтиригич ўрнатилган узун тўппончасини чиқаради ва:

– Бас қил, аблаҳ! – деганча Мухторовга ўқ узади.

Ўқ Мухторовнинг қорнига тегади.

Мухторов орқага қалқиб кетади, аммо йиқилмайди.

– Бу нима қилганинг? – жаҳл билан бақириб беради Асилова ёрдамчисига қараб. – Бекит бу матоҳингни!

Кабилов ноилож тўппончани чўнтагига солиб қўяди.

Чап қўлини қон силқиб чиққан қорнига қўйган Мухторов истехзоли кулимсирайди:

– Тўғри, отгандан кейин ўладиган ё йиқиладиган қилиб отиш керак эди. Ҳеч бўлмаса миямнинг қатиғини чиқариб юбориш керак эди. Чунки мен то тирик эканман, сени тинч қўймайман!

Асилова унга диққат билан қарайди:

– Мен “Ҳаёт шафқатсиз” деган гапни кўп ишлатаман. Аслида ҳам ҳаёт шундай. Ҳаётда нималар бўлмайди дейсиз. Шунақа бўлиб қолдики, биз баррикаданинг икки томонида туриб қолдик. Аммо энди у даврлар ўтди. Мени жуда ҳузур қилиб яшади деб ўйласангиз ҳам хато қиласиз. Тасаввур қиласизми, ўн сўм топсам, икки сўмини ўзимга олиб қолиб, қолганини

керакли одамларга, бизни ҳимоя қилиб турганларга тарқатиб юрган эканмиз. Яқинда ёрдамчим билан шуларни ҳисоблаб чиқдим. Яширмайман, мен “Бу дунёда сотилмайдиган одамнинг ўзи йўқ. Фақат ҳар кимнинг ўз баҳоси бор” принципи асосида ишладим. Кимга нима берсам, қанча берсам – ҳаммасини ёзиб бордим. Бировининг оғзини мойлашга, бошқасига ҳовли қуриб беришга, яна биттасига қиммат иномарка олиб беришга... Ишонаверинг, уларнинг орасида сизнинг ҳамкасбларингиз ҳам етарлича топилади. Ҳатто неча марта тўшакларига қиз олиб бориб ётқизганимиз ҳам ҳужжатлаштириб қўйилган. Улар маза қилиб яшашаяпти. Бундан кейин ҳам шундай яшашади. Чунки мен кетсам, ўрнимга бошқаси келади. Ҳар қалай, ўрним бўш қолмаслиги аниқ. Сиз-чи, сиз ҳалол бўлиб нимага эришдингиз? Нима обрў топдингиз? Топганингиз умрингизнинг охирида қорнингизга санчилган битта ўқми, жаноб собиқ прокурор?

– Мен ҳамма учун жавоб бермайман, – дейди Мухторов. – Аммо ҳамиша жамиятни сенларга ўхшаганлардан тозалашга уриниб келганман. Менга ўхшаганлар, мендан ҳам яхши ишлайдиганлар кўплигини ҳам яхши биламан.

Асилова Мухторов томонга қарайди-да:

– Ҳаёт шафқатсиз, жаноб прокурор, – деб кўяди охиста. Сўнг сўрайди: – Охирги тилагингиз борми?

– Умрим охирида қорнимдаги ўққа кўшиб яна иккита аблах, разил, пасткашни ўзим билан бирга олиб кетолмаётганимдан афсусдаман, – дейди Мухторов. – У ёққа боргач... қизимнинг кўзига қандай қарайман, билмайман... Охирги тилагим... мени қизимнинг, хотинимнинг ёнига кўйишса. Шунинг учун... мурдамни уйимга ёки ўша олиб бориб ташлаш сенлар учун унчалик қийин эмасдир...

Омина Асилова ўрнидан туради:

– Майли, ўзингиз биласиз. Бу қисматни ўзингиз, ўз ихтиёрингиз билан танладингиз. Майли, охирги илтимосингизни ҳам адо этамиз. Фақат уйингизда ё қабристонда анави пул учун онасини ҳам сотадиган Писка билан... ачомлашиб ётасиз. Жиноятчи ва собиқ прокурор! Кўкрагингизда эса манави диск бўлади. Одамлар билиб қўйишсин сизнинг кимлигингизни! – Асилова эшикка қараб буйруқ беради: – Олиб чиқинглар.

Иккита бақувват йигит киради ва бир амалаб оғриқни билдирмасликка уринаётган Мухторовни қўлтиғидан ушлаб олиб чиқиб кетишади.

* * *

Кундуз.

Шаҳар чеккароғидаги маҳаллалардан бири.

Журналист Умаров бир кенг дарвозали ҳовли ёнида маҳалла оқсоқоли билан гаплашиб турибди.

Бериқроқда турган машина рулида маҳмадона Шомуродов.

– Бу масалада сизлар билан маслаҳатлашмадимиз? – деб сўрайди Умаров.

– Каримжон ака анчадан бери бу ниятини бизга айтиб юарди, – дейди оқсоқол. – Лекин ўтган ҳафта келиб, “Бўлди, ҳовлимни болалар уйига ўтказиб келдим” деганида, очиғи, биз унчалик ишонмадик. Ахир шу замонда... Кейин билсак, чин экан. Кейин Каримжон аканинг машинасини ҳам сотиб, ўзи қаёққадир кетмоқчи бўлиб юрганини эшитдик.

– Қаёққа кетмоқчи экан? – деб сўрайди Умаров.

– Буни ҳеч ким аниқ билмайди. Лекин маҳалламиздан кимдир уни паспортини кўтариб, виза тўғрилаб юрганида кўрган экан. Шунга қараганда Каримжон ака чет элга дам олишга кетганми дейман-да...

– Сизга раҳмат, – дейди Умаров.

– Айтгандай, – дейди оқсоқол, – у кишини кўпинча қабристонда учратиб қолардим.

– Қабристонда у кишининг кими бор? – деб сўрайди Умаров.

– Кими бўларди, хотини, қизи...

– Раҳмат сизга, – дейди Умаров яна бир бор.

Умаров илдам келиб машинага ўтиради.

– Шомуродов, қабристонга, – дейди Олимов.

Машина катта йўлга чиқиб олади.

– Тинчликми, нега бунча ёв қувгандай зипиллаб жўнаб қолдик? – деб сўрайди Шомуродов. – Бир пиёла чойини ҳам ичмадик бечоранинг...

– Ишқилиб, адашаётган бўлай, – дейди Умаров ўйчан ҳолатда. – Лекин назаримда Каримжон ака Дубайга, қизининг қотиллари билан ҳисоб-китоб қилишга жўнамоқчи бўлиб юрибди.

– Йўғ-э, унчаликка бормас, – дейди Шомуродов.

– Билмадим-ов, – деб қўяди Умаров ўйчан тарзда.

Машина текис йўлда елиб кетади.

Қабристон.

Умаров ўйчан тарзда қабрлар оралаб юрибди.

Ногаҳон у панжара билан ўралган қабр ёнида ётган иккита гавдани кўриб қолади.

Умаров шошиб шу томонга юради.

Бу мурдалардан бири Писка. Иккинчиси эса Мухторов.

* * *

Россиядаги қишлоқ.

Намозшом палла.

Лой йўл.

Қатор жойлашган кулбалар.

Акмал билан кўзойнакли йигит Даврон кўча бошидаги уйлардан бирини тақиллатишади.

Ичкаридан етмиш ёшлар чамасидаги кичкинагина кампир пилдираб чиқиб келади.

(Сухбат рус тилида кечади)

– Ким у? – деб сўрайди кампир.

– Биз, – дейди Даврон. – Кечирасиз, онахон, адашиб қолдик.

– Марҳамат, марҳамат, киринглар, – дейди хурсанд бўлиб кетган кампир.

Акмал билан Даврон ичкарига киришади.

Кампир йигитларни ошхонага бошлаб киради ва уларнинг йиртиқ-ямоқ усти-бошига, ўсиб кетган соч-соқолига қараб, вазиятни тушунади шекилли, дастурхонга нон-чай, тухум қўя бошлайди.

– Озгина ши қилгандим, ичасизларми? – деб сўрайди кампир.

– Яна-я? – дейди Даврон. Сўнг бош эгади: – На илож. Қисматдан қочиб қутулиб бўлмас экан.

Кампир уларга бир косадан карам шўрва беради, дастурхонга тўртта қайнатилган тухум ҳам қўяди.

Оч йигитлар дастурхонга ташланишиб, шоша-пиша овқатланишга тушишади.

Кампир чеккарокқа ўтиб, уларга ачиниб қараб ўтираркан, сўрайди:

– Қурилишданмисизлар?

– Ҳа, – дейди оғзи тўла овқат бўлган Акмал бир амаллаб. Сўнг хайрон бўлиб сўрайди: – Қаердан билдингиз?

– Э, бу қурилиш бўлмади, бало бўлди, – дейди кампир зорланиб. – Қанча мусофирларнинг бошига етди, деб эшитамиз. Гоҳида қандайдир аёлларни ҳам олиб келиб қолишади. Бақир-чақир, дод овозлари шу ергача эшитилиб қолади. Яна денглар сизларга ўхшаш янги-янги ишчилар келаверади.

– Гапингиз тўғри, – дейди Даврон. – Бугун бизнинг бригадамиздан бир йигит вафот этди. Ишнинг оғирлигига чидай олмади бечора. Ўзи нимжонгина эди. Бизнинг бошимизга ҳам шу кун тушмасидан бурун қочиб қолайлик дедик.

– Зах ертўлада ётавериб буйрагимни шамоллатиб қўйдим, – дейди афти буришиб кетган Акмал. – Оғриғига чидаб бўлмаяпти.

– Мен бўлсам оғир юк кўтаравериб жигаримни ишдан чиқардим, – дейди Даврон.

– Ишқилиб, ҳужжатларингни олодиларингми? – меҳрибонлик билан сўрайди кампир.

– Қаёқда дейсиз! – хўрсинади Акмал. – У вахшийлар бу ҳақда эшитишни ҳам исташмайди.

Кампир хайрон бўлиб сўрайди:

– Унда... ўз юртларингга қандай етиб оласизлар, болаларим? Бу ерлар-ку, ўрмон. Лекин шаҳарга чиққанларингдан ҳамма ёқда милиса бор-ку.

– Бир амаллаймиз, онахон, – дейди Акмал.

– Паспортсиз самолётга чиқолмайсизлар-да, шуни айтаяпман, – дейди кампир.

– Самолётда бўлмаса поездда кетармиз, – дейди Акмал.

– Лекин ҳозир паспортсиз поездга ҳам қўйишмайди, – дейди кампир.

– Поездга қўйишмаса, онахон, йўл машиналарига осилиб кетамиз.

Агар йўл машиналарига ҳам қўйишмаса пиёда кетамиз. Агар пиёда кетишга ҳам қўйишмаса, эмаклаб кетамиз. Керак бўлса тирноқларимиз билан ер қазамиз, лекин нима қилиб бўлса ҳам юртимизга етиб оламиз! – дейди Акмал.

– Йўллари оидин бўлсин, болаларим. Фақат орқаларингдан анави чакиб олган гўрсухталар излаб келиб қолмасларидан йўлга тушинглар, – дейди кампир меҳрибонлик билан. Сўнг ичкарига кириб кетиб, бир кучоқ кийим ва бироз пул олиб чиқади. – Чолимдан айрилганимга уч йил бўлди. Ёлғиз ўғлим уйланиб, шаҳарда яшайпти. Манави унинг кийимлари. Сизларга тўғри келиб қолса керак. Манави пул эса йўлда сизларга керак бўлиб қолади.

– Раҳмат сизга, онахон, – дейди ўпкаси тўлган Акмал титроқ овозда.

– Олинглар, овқатни олинглар, – дейди кампир. – Ҳали узоқ йўл юрадиганга ўхшайсизлар.

Иккала йигит овқатланишда давом этишади.

* * *

Тошкент.

Кундуз.

Бош прокуратура биноси.

Интерпол вакили Азим Нуриев ва прокуратура ходими Собир Шодиев бош прокурор ўринбосари кабинетидан ўтиришибди.

– ...Ошиғич сафарда эдим. Интернетда Умаровнинг шов-шувли мақоласини ўқиб қолдим, бу ёққа шошдим. – дейди Нуриев. – Аввалига хайрон қолдим. Сўнг...

– Куёв бола худди ўзини ўзи осиб ўлдиргандай таассурот қолиши учун кимдир астойдил меҳнат қилган. Марҳум ёриб кўрилганда экспертиза натижалари унинг аввал бўғиб ўлдирилганини кўрсатди, – дейди Шодиев.

– Шунақа денг, – дейди бош прокурор ўринбосари.

– Худди шундай, – дейди Шодиев. – Шунингдек, журналист Маҳмуд Умаров тақдим этган дискетадаги ёзув ҳақиқий эканлиги исботланди.

– Бечора Мухторов... Тергов-тезкор гуруҳимиз ёмон ишламаяпти шекилли, – дейди бош прокурор ўринбосари. – Анча-мунча алданган хотин-қизларимизни қайтариб олиб келдик. Аэропорт, темир йўл станцияларида назоратни кучайтирдик. Йўловчиларга эслатмалар бераяпмиз... Эҳ, агар бутун жиний тизимни, унинг ҳамма ҳалқаларини бир йўла фош эта олсак эдик.

– Тергов-тезкор гуруҳи айнан шундай йўлдан бораяпти, – дейди Шодиев.

– Сиз, – дейди бош прокурор ўринбосари Шодиевга мурожаат қилиб, – зудликда Олимовнинг озод қилинишини назорат қилишни ўз зиммангизга олинг. Кейин уни бу ерга олиб келинг. Ўзим узр сўрайман. Сизга эса, ўртоқ Нуриев, – бош прокурор ўринбосари Нуриевнинг қўлини сиқиб кўяди, – катта раҳмат. Ишонаманки, ҳамкорлигимиз бундан кейин ҳам давом этади.

– Албатта, – дейди Нуриев ўрнидан тураркан.

* * *

Кундуз.

Хорижий давлат.

Исловатхона.

Хонани қизил чироқ хира ёритиб турибди.

Тўрда икки кишилик диван.

Ўртада егуликлар ва ичимликлар қўйилган юмалоқ стол, иккита кресло.

Деворда ярим яланғоч аёлларнинг суратлари.

Тўшак чеккасида забун ҳолатда калтароқ, ёқаси ўйиқроқ кўйлак кийган Хулкар ўтирибди.

Эшик очилади.

Сесканиб кетган Хулкар учиб ўрнидан туради.

Хонага соқолдор бир эркак кириб келади.

Хулкар жон ҳолатда унга инглиз тилида ялинаркан, хўнграб йиғлаб юборади:

– Илтимос, менга тегманг, илтимос... Одамсизлар ўзи ё хайвон...

Эркак унга хайрон бўлиб қарайди. Сўнг инглиз тилида дейди:

– Ҳали она сутинг оғзингдан кетмаган гўдакка ўхшайсану... бу ерда нима қилиб юрибсан?

Ҳикиллаб йиғлаётган Хулкар тушунтиришга уринади:

– Мени алдаб олиб келиб сотишди... Кўнмагандим, ухлатиб қўйиб...

Видеога ҳам олишибди...

– Ким сени сотди? Бизникиларми? – қизиқиб сўрайди эркак.

– Йўқ, – ҳикиллайди Хулкар. – Ўзимизникилар...

– Шунақа де. Чатоқ бўлибди-ку, – эркак афсусланиб бош чайқайди. –

Менга бўлса бунақаларнинг ўзлари бу ерга келиш учун навбатда туради, дейишганди... Айтгандай, инглиз тилини қаерда ўргангансан?

– Коллежда, – дейди Хулкар.

Эркак бир нарсани тушунгандай сўрайди:

– Сизларда коллежда пулга ўқитишадими?

– Йўқ, текин, – дейди Хулкар.

Эркак баттар хайрон бўлади:

– Шундай ўқиган, тушунган, зиёли қиз юртига хизмат қилиш ўрнига, бу ерларда танасини сотиб юрса-я...

– Онам оғир касал бўлиб қолганди, – дейди Хулкар. – Операцияга ҳам, даволатишга ҳам катта пул керак бўлиб қолганди.

– Шунақа де... – дея эркак чўнтагидан қўл телефонини чиқариб беради. – Ҳай, майли, мана сенга телефон. Рухсат бераман, уйингга бир марта кўнғироқ қил.

Хулкар ишонқирамай эркакка қарайди, унинг рост гапираётганини англагач, шоша-пиша телефонни олади ва рақамларни теради.

Хулкарнинг Тошкентдаги ховлиси.

Жимжит.

Телефон жиринглайди.

Бурчакда биқинибгина ўтирган Хурматой чошиб келиб трубкани кўтаради. У тарафдан Хулкарнинг овози эшитилади:

– Алё... Алё. Ойижон! Ойижон! Бу мен, Хулкарман! Ким бу?

Опасининг овозини эшитган Хурматой изиллаб йиғлаб юборади ва тутила-тутила дейди:

– Опа... опа... ойижоним ўлиб қолдилар...

Исловатхона.

Хулкарнинг кўлидаги телефон ерга тушиб кетади. Унинг ўзи ранги оқариб, тўшакка шилқ этиб тушади.

Эркак ҳайрон бўлиб унга қарайди ва ўрнидан туриб, столча устидаги сувдан олиб келиб Хулкарнинг юзига сепеди.

Хулкар сесканиб кўз очади.

– Нима гап? – дейди араб.

– Онамлар... вафот этибдилар... – дея аранг пичирлайди Хулкар.

Эркак бир нималарни пичирлаб, юзига фотиҳа тортади. Сўнг яна телефонни Хулкарга туттади:

– Рухсат бераман. Яна бир марта ё уйингга, ё шу ердаги элчихоналарингга кўнғироқ қил. Элчихонанинг телефон рақамини биласанми?

Хулкар бош чайқайди.

Эркак ҳайрон бўлиб елка қисади.

Хулкар бир муддат ўйланиб қолади. Сўнг шоша-пиша рақам теради.

– Зайнаб хола! Ўзингизмисиз? – қичқиради у телефонга. – Ҳа, менман! Сўрашишга вақт йўқ. Э, қанақа Покистон? Қанақа элчихона? Эшитдим... Энди мени яхшилаб эшитиб олинг. Аблах Бадриддин амаки бизни сотган экан. Ўн саккизтамингиз ҳам. Жияни шериги экан. Тез прокуратурага боринг. Ариза беринг. Бизни олиб кетишсин. Тез боринг! Тез! Ҳа, Дубай шаҳри денг. Ҳозир... – Хулкар эркакка ўгирилиб, инглиз тилида сўрайди: – Бу қанақанги... жой? Манзили керак.

Эркак жавоб беради:

– “Қора қаҳва” меҳмонхонаси. Энг арзон меҳмонхона...

Хулкар яна телефонга қичқиради:

– Олтигамиз “Қора қаҳва” меҳмонхонасидамиз. Қолганлар қаердалигини билмайман... Хўп... Фақат тез...

Хулкар оғир сўлиш олади ва телефонни эгаси тутаркан:

– Катта раҳмат, – дейди.

– Марҳамат, – дейди эркак. – Майли, мен борай... Айтгандай, хонани бир соатга банд қилганман. Бемалол дам ол. Эҳ, – эркак афсус билан бош чайқайди, – фарзанд ўз онасининг вафотини ўзга юртда туриб эшитса-я... Эркак чиқиб кетади.

Хулкар ўзини ўринга ташлайди ва ёстиқни маҳкам тишлаганча овоз чиқармасликка уриниб бўзлаб юборади:

– Ойижон... ойижонгинам... мени кечиринг, ойижоним...

* * *

Тун.

Кўкда юлдузлар чарақлаб турибди.

Тўлин ой борлиқни сутдай ёритган.

Тоғ яқинида жойлашган қишлоқ.

Итларнинг ҳуриши эшитилади.

Тамомила ҳолдан тойган, оч-наҳор, соқоллари ўсиб кетган, кийимлари далвагай Акмал аранг судралиб ўз ҳовлиси дарвозасига етиб келади ва дарвозага суяниб олади.

Акмал бир амаллаб ўнг кўлини кўтаради ва дарвозани урмоқчи бўлади. Аммо бунга кучи етмайди.

Акмал чап кўлини кўтариб дарвозани тақиллатмоқчи бўлади. Аммо бу ҳам бефойда.

Шунда Акмал пичирлайди:

– Онажон... онажон...

Худди шу маҳал ичкаридан, худди фарзандининг чорловини эшитгандай онанинг хавотирли овози эшитилади:

– Акмалжоним чақиргандай бўлдим...

Шу томонга яқинлашиб келаётган “шип-ши” қадам саслари эшитилади.

Акмал:

– Онажон... – деганча қақраб кетган лабларини аранг қимирлатиб шивирлайди ва қадини ростламоқчи бўлган маҳали ерга гуп этиб ҳушсиз қулайди...

* * *

Кечкурун.

Тергов-тезкор гуруҳ раҳбари Олимовнинг иш кабинети.

У компьютер қаршисида ўтириб олган.

– Анча-мунча муҳим маълумотларни тўплаб улгурдик, – демокда экрандан Камола. – Таъминотчилар, харидорлар, тайёрлов марказлари... Яна бир муҳим ҳолат: маҳаллий полициянинг ҳам Асиловага нисбатан ўз

эътирозлари бор экан. Асилова тасарруфидаги исловатхонадан иккита жувон экстремистлар томонидан сотиб олиниб, шоҳид аёлликка тайёрланган. Улардан бири яқинда Покистондаги тинч митинг пайтида ўзи билан қўшиб ўн битта фуқарони портлатиб юборган.

– Демак қопқонни ёпиш вақти келибди-да, – дейди Олимов.

– Шунга ўхшаяпти, – дейди Камола.

– Яхши, мен раҳбарият билан гаплашиб кўраман, – дейди. – Аммо ўша гап: ўзингизни эҳтиёт қилинг.

Камола илжаяди:

– Бу гап аввало ўзларига тегишли шекилли...

Олимов кулимсирайди:

– Охири яхши тугаган нарса барибир яхши-да...

* * *

Кундуз.

Туман маркази.

Туман прокуратураси биноси.

Соч-соқоли олинган, озода кийинган Акмал прокуратура биносидан чиқиб келмоқда.

Шу маҳал у ўзига пешвоз келаётган Зайнаб хола билан Ҳурматойни кўриб қолади. Зайнаб хола Ҳурматойни етаклаб олган.

– Ассалому алайкум, Зайнаб хола, – дейди қайғуга чўмган Акмал. – Эшитдим... Бандалик... Кеча кечаси келдим. Ҳозир фотиҳага ўтмоқчи бўлиб тургандим...

– Бирдан шунақа бўлиб қолди, – дейди ўпкаси тўлган Зайнаб хола. – Раҳмат, онангиз келиб “қудам”лаб турдилар.

– Уйда одам борми? – дейди Акмал.

– Уйда... – Зайнаб хола бир лаҳза иккиланади. – Бугун пайшанба-ку. Маҳалла қариялари чиқишган. Ўшалар фотиҳаларни қабул қилиб олишаяпти... Майли, биз борайлик бўлмаса.

– Тинчликми? – дейди Акмал прокуратура биносига ишора қилиб. – Эрталабдан бу ерга келаяпсизлар.

Зайнаб хола тараддудланиб қолиб:

– Ўзингиз-чи? – деб сўрайди.

– Э, хабарингиз бордир, Россияга ишга кетгандим. Мошенникларнинг қўлига тушиб қолган эканман. Роса қийналдим. У ёқда шерикларимиз қолиб кетишди. Шунга прокуратурага битта ариза ёзиб бериб кетаяпман, – дейди Акмал.

Буни эшитган Зайнаб хола анграйиб қолади. Сўнг пиқиллаб йиғлаб юборади ва очиғига кўчади:

– Акмалжон. Сиз у ёққа кетганингизда... Бир маҳалладошига ишонган Ҳулқар ҳарна уйга ёрдам деб Покистонга ишга жўнаган экан... Лекин алдаб... сотиб юборишибди... Телефон қилди ўша ёқдан... Шунга... прокурорга ариза бериш учун келаяпмиз...

– Нима?! – кичқириб юборади Акмал ва асфальтга “гурс” этиб ўтириб қолади.

* * *

Хорижий давлат.

Эрта тонг.

Шаҳар чеккаси.

Дарахтлар орасида ҳашаматли бино. Бино баланд девор билан ўраб олинган.

Дарвозани иккита бақувват кўриқчи кўриқламокда.

Бир гуруҳ қизлар гилам тўшалган залдан ўтиб, йўлак охиридаги ялтироқ эшикли хона ёнига боришади. Улар орасида Камола ҳам бор.

Эшик ортидан Омина Асилованинг гўнғиллаган овози эшитилмокда.

Каттагина хонада тик туриб олган Омина Асилова кўлидаги қоғозга қараб бир нималарни ўқимокда, унинг тепакал ёрдамчиси Кабилов эса ноутбук компьютерига бир нималарни ёзмокда.

Хумора опа эшикни очади. Қизлар ичкарига киришади.

– Омина опа! Янги группа, – дейди Хумора опа.

Омина Асилова хона пойгагида уялибгина турган қизларга синчков кўз ташлайди. Сўнг Камоланинг ён чўнтагидан чиқиб турган ручка қопқоғида нуқтадан яшил чироқ ёниб турганини кўриб, сергак тортади ва :

– Қачондан буён бунақанги ишлар билан мен шуғулланадиган бўлиб қолдим? – дейди жаҳл билан.

Довдираб қолган Хумора опа ўзини оқлашга шошади:

– Вой, узр, Райхон йўқлиги учун...

– Боринг, чиқинг! – дея асабий тарзда эшикни кўрсатади Омина Асилова. – Биз бу ерда муҳим иш билан бандмиз. Халақит берманг.

– Вой, асло хавотир олманг, – дея тез-тез гапиради Хумора опа. – Булар бу ерга етгунларига қадар минг чиғириқдан ўтиб, пишиб келишган. Ўзим отвечаю!

– Шунақами? – ҳамон қизларга ишонқирамай қарайди Асилова. – Нимагадир буларингнинг қарашлари менга ёқмаяпти. Айниқса манавинисиники. – Шундай дея Асилова Камолага ишора қилади.

– Вой, – дейди Хумора опа жон-жаҳди билан. – Бу асал қизим бу ерга оптом мол олишга келиб, пулини ўғирлатиб қўйган экан. Бозорда танишиб қолгандим. Озгина ёрдам берайлик деб олиб келганим...

– Майли, – дейди Асилова Хумора опага ёвқараш қиларкан, – ҳаммаси жойида бўлса буларни обориб жойла, сарагини саракка, пучагини пучакка ажрат.

Кабилов аста ён томондан Камолага яқинлашади ва чаққон ҳаракат билан Камоланинг чўнтагидаги ручкани тортиб олади. Кабилов ручка қопқоғини бурайди. Ручка иккига ажаралади. Шунда ручканинг қопқоқ қисми флешка эканлигини кўринади.

– Видеокамера, – дейди Кабиров қопқокни юқори кўтариб. – Компьютерга солиб, бемалол кўраверасиз!

Асилова ғазаб билан Камолага яқинлашади:

– Сен ифлос...

Камола чаққонлик билан ўзини бир қадам ортга олади ва айланиб, Кабировнинг қорнига тепади. Кабиров энгашиб қолган маҳал Камола унинг кўлидаги флешкани тортиб олади ва бўш кўли билан ён чўнтагидаги кўл телефонини чиқаради ва унинг бир тугмачасини босади.

– Охрана! – дея қичқириб юборади Кабиров.

Шу маҳал хонага тўртта маҳаллий полициячи ҳамроҳлигида Олимов ва Эргаш кириб келишади. Улардан кейин иккита маҳаллий полициячи кўлларига кишан солинган, қора кийинган, юзини ёпиб олган “шоҳид аёл”ни бошлаб келишади. Маҳаллий полициячилардан бири ёнидан кишан чиқарган ҳолда Асиловага инглиз тилида мурожаат қилади:

– Сиз мамлакатимиз қонунларини бузишда, халқаро наркотик моддалар савдоси, одам савдосини уюштиришда ҳамда террорчилар билан алоқада айбланасиз...

Полициячи гапираётган маҳал секин-аста ноутбук компьютери томон яқинлашаётган Кабировнинг безовталаниб қолганини кўрган Камола тезлик билан унинг ёнида пайдо бўлади ва Кабиров энди “Delete” тугмачаси устига олиб борган бармоғини туртиб юборади.

Кабиров чўчиб тушади.

Камола компьютер экранига диққат билан қарайди ва Олимовга қараб дейди:

– Қаранг, кимга, қачон, қаерда, қанча берилгани... Қисқаси, “керакли одамлар” рўйхати. – Камола компьютер тугмачасини босади: – Бу тарафида эса қачон қанча “мол” олиб келинганлиги...

Олимов мамнун бош ирғаб кўяди.

Полициячи Асиловага мурожаат қилишда давом этиб, “шоҳид аёл”га ишора қилади:

– Бу жувон сизнинг ҳарамингиздан мутаассиб экстремистлар томонидан сотиб олинган ҳамда кўпорувилик ишлари учун тайёрланган.

Бирдан бўшашиб қолган Омина Асилова креслосига ҳорғин тарзда чўқаркан, Кабировга мурожаат қилади:

– Манави жиблажибонларга айтинг, беш-ўн дақиқа мени тинч кўйишсин. Ҳеч бўлмаса ўзим қурган шу уйим билан тинчгина хайрлашиб олай.

Кабиров полициячиларга Асилованинг талабини таржима қилиб беради.

Бир-бирига қараб олган полициячилар рози бўлиб бош ирғашаркан, бояги гапиргани:

– Фақат беш дақиқа, – дея беш бармоғини кўрсатади.

Олимов, ноутбукни учоқлаб олган Камола, Эргаш, полициячилар ва Хумора опа бошчилигидаги қизлар секин хонадан чиқа бошлашади.

– Сен ҳам бор, – дея Кабировга мурожаат қилади Асилова.
Бирдан маъюс бўлиб қолган Кабиров бош чайқайди.
– Сениям кўп қийнадим, – дейди Асилова. – Бор, кет. Фарзандимиз ҳаққи...

Кўзлари жикқа ёшга тўлган Кабиров Асиловага узоқ вақт қараб қолади сўнг аста пичирлайди:

– Ҳаёт...

Унинг фикрини Асилова давом эттиради:

– ... шафқатсиз.

Кабиров аста келиб Асилованинг елкасига бош қўяди. Асилова уни кучиб олади.

Олимов, Камола, Эргаш, Хумора опа, полициячилар, қизлар ҳовлига чиқишади. Худди шу маҳал Асилова билан Кабиров ўтирган хона портлайди.

Портлаш тўлқини Олимов, Камола ва бошқаларни ерга йикитади. Қизлар чувиллаб додлашади, Хумора опа шайтонлаб қолгандай бақириб йиғлайди. Деразалари отилиб кетган хона ичида олов тиллари кўкка ўрмалай бошлайди.

Олимов шишиб чиққан манглайини силаганча сапчиб ўрнидан туради ва ёнаётган хона томон отилади.

Камола ҳам шошиб ўрнидан туради.

Олимов ичида олов гуриллаб ёнаётган хона ёнига келади ва беҳол ўтириб қолади...

* * *

Тошкент.

Кундуз.

Суд биноси.

Очиқ суд бўлмоқда.

Судланувчилар курсисида Бадриддин амаки, Алимардон, Хумора опа ва яна ўнга яқин эркак-аёл ўтирибди.

Прокурор айблов хулосасини ўқимоқда:

– ...Айбланувчи Бадриддин Боқиев алдов йўли билан ўзи истиқомат қиладиган маҳалладаги камхаржроқ оилаларнинг қизларидан ўн саккизтасини “Покистондаги элчихонамизда ошпаз бўлиб ишлайсизлар” дея Украина орқали Дубайга учуриб юборади. Текшириш жараёнида айбланувчи Бадриддин Боқиев ҳар бир қизни ўз жияни Райҳон Асиловага уч минг доллардан сотиб юборганлиги аниқланди.

– Тухмат қилманг! – ўрнидан туриб кетади Бадриддин Боқиев. – Уч мингдан эмас, икки ярим мингдан.

Залда ўтирганлар кулиб юборишади.

Олдинги қаторда ўтирган, тинмай тасбеҳ ўтираётган оқ рўмолли кампир – Ҳожи она бобиллаб беради:

– Прокурор болам. Тухмат қилманг. Манинг болам ёмон ишларга қўл урадиганлардан эмас.

Тўсатдан прокурор айблов хулосаси матнини ўқишдан тўхтайтиди ва кўзойнагини олиб, онахонга мурожаат қилади:

– Онахон. Мана сиз ҳажга бориб келган экансиз. Лекин бегуноҳ кизларнинг, аёлларнинг кўз ёшлари, топталган номуслари, қолаверса ҳаётлари эвазига келган пулга ҳаж зиёратини қилиб келиш сизга жоизмиди?

Онахон бир зум додираб қолади, сўнг ўзини оқлашга уринади:

– Ҳеч ким уларни мажбурлаб олиб кетмаган. Ўзлари чопқиллаб келиб, ялиниб туриб олишган...

Прокурор афсус билан бош чайқайди ва кўзойнагини тақиб, айблов хулосасини ўқишда давом этади.

– Иккинчидан...

* * *

Кундуз.

Туман маркази.

Марказий шифохона.

Озиб кетган, ранглари сўлғин, сочлари паришон Ҳулкар шифохона дарвозасидан чиқиб келмоқда.

Уни дарвоза ёнида Акмал кутиб турибди.

Аmmo Ҳулкар худди Акмални кўрмагандай индамадан ўтиб кетади.

Ҳайрон бўлган Акмал Ҳулкарнинг орқасидан бориб етиб олади ва сўрайди:

– Тинчликми? Нима бўлди?

“Ялт” этиб Акмалга қараган Ҳулкарнинг кўзларида чексиз изтироб, армон ва ваҳима.

– Диагноз тасдиқланди, – дейди киз руҳсиз тарзда. – Мен у ёқдан СПИД орттириб келибман... Алвидо... Бахтли бўлинг, Акмал ака... Мени бошқа безовта қилманг...

То анграйиб қолган Акмал ўзига келгунига қадар Ҳулкар тез-тез юриб йигитдан узоқлашади...

* * *

Кундуз.

Тошкент шаҳри.

Бош прокуратура биноси.

Каттагина кабинетда бир неча киши диққат билан қоғозга чиқарилган узун рўйхатни кўздан кечиришмоқда. Яна бир неча киши эса компьютерда бир нималарни ўқишмоқда.

– Ҳаммаси тушунарли, – дейди ниҳоят тўрда ўтирган бош прокурор ўринбосари. – Дархол тергов-тезкор гуруҳи тузиб, терговни бошлаб юборинглар! Бу иш шахсан ўзимнинг назоратимда бўлади!

* * *

Кундуз.

Тошкент шаҳри.

Чойхонада улфатлари билан ўтирган ва энди лаганларга сузилган ошга кўл чўзаётган прокурор Эшоновни прокуратура ходимлари бошчилигидаги махсус қисм аскарлари кўлларига кишан солган ҳолда олиб чиқиб кетишади.

Аэропорт биноси.

Эшикдан бепарво чиқиб келаётган Насрулло аканинг икки ёнидан икки милиция ходими шиддат билан яқинлашиб келади ва унинг кўлтиғидан тутганча, диконглатиб судраб хизмат машинасига солиб кетишади.

Сауна.

Махсус курсига ётиб олган яланғоч амалдор Асадуллаевни ярим яланғоч аёл массаж қилмоқда. Сауна эшиги қаттиқ тепкидан кўпорилиб тушади. Суанага отилиб кирган ниқобдаги махсус қисмнинг тўртта аскари Асадуллаевнинг кўлини орқага қайириб, кишан солишади. Кўрқиб кетган массажчи аёл лол бўлиб қолади.

Темир йўл вокзали.

Темирйўлчилар кийимидаги бир киши дипломатини маҳкам кучоқлаганча бинодан отилиб чиқиб, таксилар томон чопади. Аммо қаршисидан иккита милиционер ходими чиқиб келаётганини кўриб, беихтиёр тўхтаб қолади. Дипломат кўлидан тушиб кетади. Дипломат очилиб қолади ва унинг ичида долларлар, тилла буюмлар кўринади. Шу маҳал унинг ортидан чопиб чиққан учта милиционер етиб келиб, темирйўлчининг кўлини орқага қайириб, нарироқда турган машина томон олиб кетишади. Икки милиционер дипломатни ёпиб, улар ортидан юради.

Катта-катта биноларда, мухташам кабинетларда ўтирган фуқаро кийимидаги, милиция кийимидаги бир неча кишиларнинг ҳибсга олинаётгани кўрсатилади.

* * *

Тошкент.

Кундуз.

Мўъжазгина қаҳвахона.

Кичкина стол атрофида фуқаро кийимидаги Олимов, Умаров ва фуқаро кийимидаги Камола ўтиришибди.

– Баҳай, тинчликми ўзи, – дейди Умаров Олимовга қараб. – Жа кафега таклиф қилиб қолдинг. Ё бу тўй олди репетициясими?

– Камолахон Дубай учун битта кўшимча юлдузча олди, энди у катта лейтенант, – дея изоҳ беради Олимов ғурур билан.

– Яхши. Лекин мен ҳам куруқ қолмадим. Ёзувчилик ҳиссётим алдамади. Катта бир китобга, уч-тўртта шов-шувли мақолага арзирли материал йиғдим, – дейди Умаров мақтаниб. Сўнг Олимовга ўгирилади: – Сенга-чи, сенга нима беришди?

Олимов манглайдаги шишни кўрсатади:

– Мана!

Учовлон кулиб юборишади.

– Қўрқма, тўйгача тузалиб кетади, – дейди Умаров. – Фақат... фақат унгача махсус топшириқ бўлмай турсин-да ишқилиб.

– Шунинг учун таътилга чикмоқчи бўлиб турибман, – дейди Олимов. – Ҳеч бўлмаса тўйим кунлари бемалол юрай деб...

Шу пайт Олимовнинг қўл телефони жиринглаб қолади. Телефонни кулоғига тутган Олимов бир оғизгина:

– Хўп, – дейди ва телефонни қайтиб чўнтагига солиб қўяди.

– Тинчликми? – дейди Умаров.

– Дўстим, сен бемалол еб-ичиб ўтиравер, – дейди Олимов. – Муҳим бир топшириқ чиқиб қолибди. Камолани ҳам чақирешаяпти. Бормасак бўлмайди.

– Ҳой, инсонлар, ҳеч бўлмаса қаҳвахонада одамга ўхшаб ўтирсаларинг-чи, – зорланади Умаров.

– Хизматчилик, Маҳмуд ака, – дейди ўрнидан тураётган Камола.

Умаров тўкин столга ишора қилади:

– Нима, шунинг барини энди бир ўзим еб-ичаманми?

– Хафа бўлма, – дейди Олимов. – Ҳозир маҳмадона Шомуродовни юбораман, бир пасда чангини қоқиб ташлайди.

– Йўқ, дўстим, фақат уни эмас! – дейди жон ҳолатда Умаров.

– Айнан ўшани юбораман, – дейди йўлга тушаётган Олимов.

Камола қиқирлаб кулиб юборади.

Умаров қўлидаги кўпириб турган шампан виносини столга қўяди ва шўх-шодон ҳолда гаплашиб, қўлтиқлашиб кетаётган Акбарали билан Камола ордидан ҳавас билан қараб қолади.

* * *

Кундуз.

Тошкент.

Халқаро аэропорт ёни.

Аэропорт биносидан сал узоқроқдаги кўримсизгина машина ичида атрофни диққат билан кузатаётган терговчи Олимов, газета ўқиётган журналист Умаров ва рулга бошини қўйиб мудраётган прокуратура ходими Шомуродов ўтиришибди.

– Ана! – деб қолади ногаҳон Олимов.

Аэропорт биноси ёнбошига микроавтобус тўхтади. Ундан ўнга яқин эркак-аёл чамадонларини кўтарган, судраган ҳолда тушиб келишади. Улар орасида қора кўзойнак тақиб олган Камола ҳам бор.

Камола атрофга олазарақ қарайди ва узоқда турган машинани кўргач, билинар-билинемас тарзда жилмаяди ва аста бош ирғаб қўяди. Сўнг гуруҳи билан ичкарига кириб кетади.

– Бу сафар қаёққа? – деб сўрайди Умаров.

– Туркияга, – дейди Олимов.

– Топшириқ ўтган галгидайми? – дейди Умаров.

Қиз кетган бинодан кўз узмаётган Олимов билинар-билинемас бош ирғаб қўяди.

– Э Худо! – дейди асабийлашиб Умаров. – Бир нарсага тушунмаяпман: менга тўйларингни кўриш насиб этадими ёки йўқми?

– Шу топшириқни бажариб келсин, кейин иккаламизам таътилга чиқамиз-да, тўйни ўтказворамиз, – дейди Олимов.

– Тўй баҳона менам бир одамга ўхшаб дам олардим, – хомуза тортади Шомуродов.

– Ҳай билмадим-да, – ишонқирамай бош чайқайди Умаров. – Бу дунёда мамлакат кўп бўлса...

– Хў-ўш, – кафтларини бир-бирига ишқайди Олимов. – Хайрлашишни тугатдик. Энди ишга ўтамиз.

– Қаёққа хайдай? – дейди қаддини ростлаган Шомуродов.

– Каримжон Мухторовнинг маҳалладошлари унинг маъракасини ўтказишяпти экан. Ўша ёққа борамиз, – дейди Олимов. – Маҳмуд, сени каерда ташлаб кетайлик?

– Ташлаб кетишга овора бўлиб ўтирманглар, – дейди Умаров. – Бирга боравераман. Ёзувчилик ҳиссиётим...

– Унда кетдик, – дейди Олимов.

Машина текис йўлда елиб кетади.

(тамом)
